Gilde brief

21e jaargang no. 3
september 2002

HET GILDE VAN VRIJWILLIGE MOLENAARS

De Gildebrief is het verenigingsblad van Het Gilde Vrijwillige Molenaars (GVM). Het blad verschijnt vier keer per jaar en wel in de maanden maart, juni, september en december.
De oplage is 2200 stuks.

De redactie is, tenzij anders vermeld, verantwoordelijk voor de inhoud van het blad, met uitzondering van de artikelen van het bestuur van het GVM. De redactie neemt graag kopij en suggesties voor artikelen in ontvangst, maar zij behoudt zich het recht voor artikelen niet, gedeeltelijk of gewijzigd te plaatsen.

Advertenties
Voor bedrijven of instellingen, die gelieerd zijn aan 'de molenwereld', bestaat de mogelijkheid in de Gildebrief te adverteren. Advertentietarieven zijn op het redactieadres verkrijgbaar.

Bestuur van het GVM
G. (Gerard) Sturkenboom, voorzitter
Bisschop Arnoutlaan 14
5591 BL Heeze tsl. 040-2262602

M. (Mark) Dwarswaard, secretaris
Hogeweg 91 bestuur@vrijwilligemolenaars,nl)
5751 KX Deurne, tel. 0493-310232 of 06-22937601

J.A.G. (Jos) van der Bruggen, penningmeester
Achterlandsemolen, Molenkade 5
2964 LB Groot-Ammers, tel. 0184-663227

A. (Bert) van Uffelen. Examencoordinator
Bittervoorn 20
7908 VH Hoogeveen, tel. 0528-271991 of 06-53286029

A. (Andreas) de Vos, contacten met afdelingen
Meijersloot 35
1831 EB Koedijk, tel. 072-5617648.

P.A.M. (Petro) van Doorne
Steenakker 44
6651 JE Druten, tel. 0487-515643.

H.C. (Hein) Steinz, PR en molenbiotoopzaken
Dorpsweg 94
8051 XW Hattem, tel. 038-4445446

Ledenadministratie
B.A. (Boudewijn) van Weel
Nwe Bussummerweg 92
12772 CK Huizen, tel 035-5251695
ledenadministratie@vrijwilligemolenaars.nl

Rekeningnummer GVM
Postbank (giro) 2144780 ten name van Het Gilde van Vrijwillige Molenaars te Groot Ammers

Steunpunt Molenbiotoop:
De Hollandsche Molen (E-mailadres DHM@molens.nl)
Zeeburgerdijk 139, 1095 AA Amsterdam, tel 020-6238703
telefax 020-6383319

Gildeverzekeringen
Contactpersoon: J. (Jan) van Loenen
Arendshorst 34
3772 RV Barneveld, tel 0342-400630
verzekeringen@vrijwilligemolenaars.nl

Bliksemafleidercontrole
Contactpersoon: D.J. (Dick) Abelskamp
Laan 1940-1945 "2"
7231 GL Warnsveld, tel. 0575-525068

Redactie Gildebrief
T. (Thijs) van Hoof, W. (Willem) Hurkmans, G.J. (Gerrit) Pouw, H.C. (Hein) Steinz.

Redactieadres
W. (Willem) Hurkmans, Leliestraat 132
8012 BV Zwolle, tel 038-4214674
redactie@vrijwilligemolenaars.nl

Gilde verzendingen
H.P.A. (Hub) van Erve
Hoevense Kanaaldijk 9
5018 EA Tilburg, tel. 013-5362100
verzendingen@vrijwilligemolenaars.nl

IN DIT NUMMER **pagina**

We zijn groot aan het worden	1
Bezoek aan 'vreemde' molens	1
Notulen ledenvergadering 6 april 2002	2
Verslag Nationale Molen- en Gemalendag 2002	5
De Arbowet in de praktijk II	6
Op reis met Gijs	8
's Lands wijs, 's lands eer	11
Jonge Jan weer verliefd	12
Restauratie Friedesse molen	13
Zwervende wielen	14
Schermer wielen	15
Dansen op een kruispaak	17
Indianenverhalen versus de waarheid	18
Succesvolle Molendag 2002 op Goeree-Overflakkee	19
Restauratie van de Buitenmolen in Zevenaar	20
Kleine berichten en mededelingen	22
Molens in midden Limburg	24
Aalsmeer ontmoet Friesland	27

Bij de foto's op het omslag:

Voorblad:
Gelderland heeft ook poldermolens, zoals b.v molen "De Marsch" te Lienden. En malen doen ze natuurlijk ook. De molen werd gebouwd in 1885 ter vervanging van zijn afgebrande voorganger. De vlucht is 26 m. met oud-hollands tuig. Het wateropvoerwerktuig is een metalen scheprad met de afmetingen 5.80 x 0.45 m.

Achterblad:
Een ander type watermolen, 'De Mallumse molen' te Eibergen. Hij staat sinds 1748 op het riviertje de Berkel.
Het waterrad heeft een diameter van 4.80 x 0.85 m. Het is tevens één van de weinige watermolens met een pelkoppel in bedrijf.

Kopij voor het volgende nummer moet vóór
1 november 2002
in het bezit zijn van de redactie

Allerhande informatie via onze website:

www.vrijwilligemolenaars.nl

We zijn groot aan het worden !!

Ja we worden groot. We zijn de magische grens van 2000 gepasseerd. Het heeft er een aantal maanden om gespannen of we er dit jaar nog aan toe zouden komen, maar het is dan zo ver. Het Gilde is meer dan 2000 leden groot.Het groter groeien laat zich voelen in diverse delen van het gilde.
De taken van het bestuur werden steeds omvangrijker, waardoor het nodig bleek ieder bestuurslid een eigen specifieke taak toe te bedelen waarvoor men dan ook verantwoordelijk is.
Laten we het maar eerlijk zeggen: de mensen die zich aangetrokken voelden tot de watergedreven molens werden een beetje misplaatst mededogend bekeken. Gelukkig is dat ten goede gekeerd en heeft deze uiteraard volwaardige groep leden een eigen opleiding en examen gekregen.
De ledenadministratie groeide van een geschreven lijst van twee A4tjes uit tot een omvangrijk computersysteem met meer dan 2000 stamkaarten waarop alle gegevens staan vermeld met betrekking tot het desbetreffende lid. Het bijhouden van de vele wijzigingen in een zo groot bestand vereist heel wat aandacht.
In de beginjaren kende iedereen elkaar, helaas is die tijd voorgoed voorbij. Dikwijls kom je nu met mensen in contact die je bij je naam noemen. De enige reactie die je dan kunt opbrengen is in de trant van ja, je komt me wel bekend voor maar wat voor naamkaartje er bij hoort zou ik niet durven zeggen. Waar is de tijd gebleven dat we al heel trots moesten constateren dat we welgeteld 500 gestencilde Gildebrieven naar de post moesten brengen. Dat was wel een hele grote boodschappentas vol. Maar in al die jaren dat we de verzending geheel in eigen hand hielden, groeide het heel geleidelijk uit tot een behoorlijke stationcar vol met papierwerk.
Niet alleen het verzenden liep een beetje uit de hand, ook het samenstellen met behulp van een stencilbrander en een bijna volautomatische stencilmachine vereiste vele uren werk. Jaren heeft Andries van de Graaf uit Langerak deze omvangrijke taak met veel plezier vervuld, tot het hem echt boven het hoofd groeide. Drie maanden begon een te korte periode te worden om daarvan weer bij te komen, en dan stond dezelfde taak alweer voor de deur. We besloten om het in elkaar zetten van de Gildebrief over te gaan laten aan vakmensen die daar de geëigende machines voor hebben. Mede door hun inbreng groeide de Gildebrief uiteindelijk uit tot een echt tijdschrift met een kleurrijke omslag.
Hetzelfde kan gezegd worden van de lesstof. De eerste leden kregen bij hun papieren na aanmelding tevens een foliovel met wetenswaardigheden toegestuurd, de rest diende je zelf maar uit te zoeken. Dit laatste doet de lesstofcommissie nu al meer dan 10 jaar voor onze leden, met als resultaat een lijvig boekwerk met een rijkdom aan informatie en tal van verklarende illustraties over vele tientallen onderwerpen.
Velen realiseren zich niet dat dit alles geheel werd gerealiseerd door middel van vrijwilligerswerk. In de loop der tijd zijn en waren het vele tientallen leden die voor korte of langere tijd hun schouders er werkelijk onder zetten. Die vrijwilligers realiseerden datgene wat we nu gezamenlijk zijn:

EEN GILDE VAN **VRIJWILLIGE** MOLENAARS

En daarvoor willen wij bij deze iedereen die hieraan heeft meegewerkt, hartelijk bedanken. Tevens is een hartelijke felicitatie op zijn plaats. Niet alleen omdat we nu meer dan 2000 leden hebben, maar ook omdat het Gilde als serieuze en deskundige gesprekspartner wordt gezien door organisaties waarmee we in gesprek gaan. Zonder uw inzet zou dat nooit zijn gelukt...

DANK JULLIE WEL!

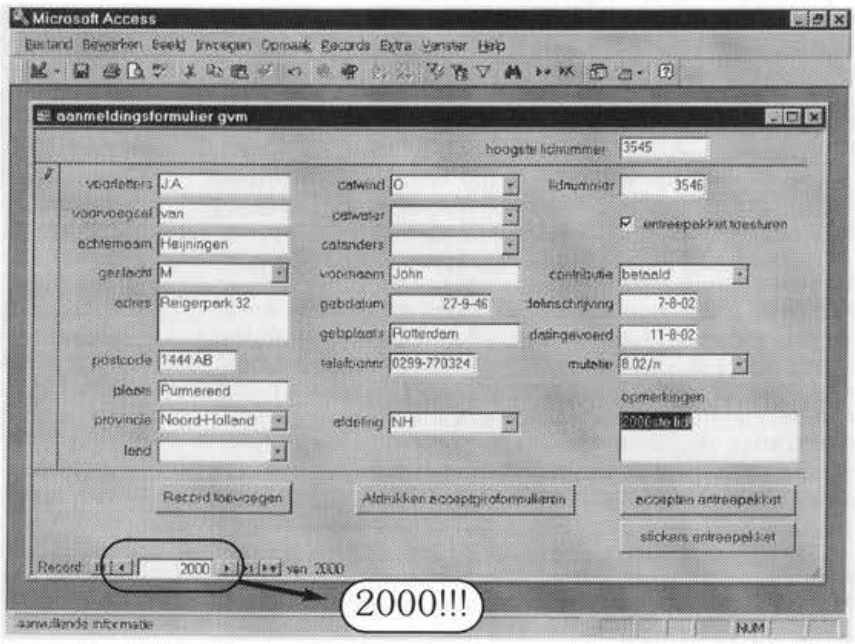

Bezoek aan 'vreemde' molens

Op de laatste vergadering van de opleidingsraad (bestuur, afdelingsbesturen, examencommissie) is besloten regel R1 te wijzigen. In deze regel staat het aantal maaluren vermeld dat vereist is voor het afleggen van het toelatingsexamen. In de regel staat ook dat een aantal van deze uren op een andere dan de lesmolen moet worden gedraaid. De tekst luidde:

R1 Aanmelding voor het toelatingsexamen is pas dán mogelijk als:

* **de kandidaat gedurende minimaal 150 uren onder leiding van een Gildeinstructeur of een geslaagd lid praktijk heeft opgedaan op diverse molens,**
* de kandidaat bij aanmelding een maalboekje kan overleggen met daarin aantekening van voldoende geldige maaluren, gemaakt gedurende vier volledige seizoenen, t.w. lente, zomer, herfst en winter,
* de kandidaat minimaal één jaar, direct voorafgaand aan de sluitingsdatum voor het toelatingsexamen, als lid in opleiding te boek heeft gestaan bij het Gilde.

De eis is natuurlijk duidelijk; we leiden op voor een over-

al inzetbare molenaar. Ongeacht de streek waar hij of zij woont, ongeacht het type molen wat bemalen wordt. Dit laatste even afgezien van de vereiste vakkennis van wat men aan het malen, zagen of slaan is. Dit staat los van de opleiding.

Om nu concreet te kunnen beoordelen of voldoende 'vreemde' molens zijn bezocht, is besloten hiervoor een minimum van 30 uur vast te stellen. Dit betekent dat in het maalboekje minimaal 30 afgetekende uren aanwezig moeten zijn betreffende instructie op andere molens (dus niet op de les- of instructiemolen). Beoordeeld wordt ook of het niet alleen andere molens zijn, maar ook afwijkend qua type of functie. Dit gaat in bij de aanmelding voor het voorjaarsexamen 2003, dus per 1 december 2002.

Duidelijk mag zijn dat dit niet bedoeld is als een verzwaring van de exameneisen, maar een duidelijker invulling van de regel. De eis is dus: minimaal aantal uren 150, waarvan (ten minste) 30 op een 'andere' molen. Het eerste gedeelte van regel R1 is daarom op de volgende wijze gewijzigd:

de kandidaat gedurende minimaal 150 uren onder leiding van een Gildeinstructeur of een geslaagd lid praktijk heeft opgedaan op diverse molens; hiervan dient de kandidaat ten minste 30 uren praktijklessen te hebben gevolgd op molens van een ander type en/of functie dan zijn vaste lesmolen.

Met vriendelijke groeten,

Hein Steinz.

Notulen van de Ledenvergadering op 6 april 2002 in hotel Haarhuis te Arnhem

Opening
De voorzitter van het bestuur van Het Gilde van Vrijwillige Molenaars, Gerard Sturkenboom opent de ledenvergadering met een woord van welkom aan alle aanwezige leden. Een bijzonder woord van welkom gaat uit naar de ereleden en de oprichters van Het Gilde. Eveneens worden de aanwezige leden van de werkgroep Nationale Molendag en de vertegenwoordiging van De Hollandsche Molen welkom geheten.
Een bericht van verhindering is ontvangen van de volgende leden/genodigden:
Dick Abelskamp (erelid), Jan van Loenen (Gildeverzekeringen), Bert van Uffelen (Gildebestuur), Piet Groot (oprichter), Geurt van de Weg, Gerbrand de Vries, Johan Bakker (Molenwereld), Martin van Doornik, de heer Haas, het AKG, de heer Luijendijk van Stichting Federatie Monumentenwacht Nederland.

Bestuursmededelingen
Per eind maart stonden er 302 leden als wanbetaler te boek (3 maanden na de ontvangst van de (€-acceptgirokaart!) Voor die leden die nog niet gereageerd hebben: snel reageren! Na 1 juni ontvangen de leden die dan nog niet betaald hebben geen Gildebrief meer en per 1 oktober worden zij dan uit het ledenbestand geschrapt.

- Bij dezelfde bestuursvergadering was ook Hub van Erve, van de Gildeverzendingen, aanwezig. Hij heeft in het afgelopen jaar meer dan honderd exemplaren van de hygiënecode verstuurd en eveneens meer dan honderd entreepakketten!
- Er zijn voor de voorjaarsexamens circa veertig kandidaten aangemeld, waarvan er 14 opgaan voor het watermolenaarsexamen.
- De 'Evert Smit Biotoopprijs 2001' is uitgereikt aan de Gemeente Stein (in Limburg) voor de herinrichting van de omgeving rond de standerdmolen van Urmond. Voor 2002 wordt nog naar een geschikte kandidaat gezocht.
- Opleiding. Petro van Doorne heeft in zijn takenpakket als bestuurslid onder andere de opleiding zitten. Gerard geeft hem het woord. Tijdens de contactdag (met de afdelingsbesturen) in 2000 zijn er voor de korte- en langere termijn enkele afspraken gemaakt. Voor de korte termijn willen we de lesstof gereed krijgen, de exameneisen verhelderen en –voor de instructie– diaseries met vragenlijsten maken. Voor de langere termijn willen we bezien of er een werkgroep Opleiding moet komen die de opleiding tegen het licht gaat houden en gaat kijken of er veranderingen nodig zijn. Tijdens de contactdag in 2001 is dit verder uitgewerkt, waarbij gevraagd is de doelstelling van de werkgroep eerst goed te omschrijven voor hem in het leven te roepen. De diaserie zal waarschijnlijk op cd-rom uitgegeven gaan worden en bij de vragenlijsten komen eenduidige antwoorden (voor de instructeur).
- Ook voor de korenmolenaarscursus krijgt Petro het woord. Momenteel zitten ze midden in de nieuwe cursus. Inmiddels zijn de theorie-examens achter de rug en worden deze nagekeken. Vervolgens krijgen de kandidaten bericht of ze geslaagd zijn. Bij positief resultaat mogen ze verder met de praktijkcursus.
- Hein Steinz krijgt het woord inzake de website. Sinds september 2001 is deze in de lucht en heeft zijn plaats in de vereniging gevonden. Per dag zijn er zo'n 30 – 40 bezoekers van de site! Via de site (www.vrijwilligemolenaars.nl) kan men zich aanmelden en sinds kort kan men (mee)discussiëren op het forum, al bevindt dit forum zich nog in de beginfase. De op de site genoemde prijzen zullen nog gecontroleerd en zonodig aangepast worden.
- Ook in zijn takenpakket heeft Hein de Gildebrief redactie zitten. De redactie wordt sinds kort gevormd door Willem Hurkmans, Thijs van Hoof, Gerrit Pouw en Hein Steinz. Alles is nu 'nieuw' en we zijn de ervaring van Jan van der Vlies en Peter de Moes kwijt. Na wat opstartproblemen wordt het redactiewerk nu wat gestroomlijnd. Verdere verbetering wordt toegezegd. Verder worden de leden opgeroepen hun eventuele commentaren op te sturen.
- De Biotoopproblematiek is eveneens bij Hein ondergebracht en hij meldt dat Herman Pinkse het hoofdstuk biotoop van de basiscursus heeft herschreven. Het is aangepast aan de nieuwe wetgeving en nieuwe situatie (regionaliseren door De Hollandsche Molen).
- Ook geeft Hein toelichting op de Hygiënecode (HACCP). Er is hiervoor meer belangstelling dan verwacht. Aan het eind van het jaar zal er een evaluatie plaatsvinden.
- Dick Abelskamp wil aan het eind van het jaar stoppen met zijn werkzaamheden voor de werkgroep Bliksemafleidercontrole. Gerard doet een oproep voor geïnteresseerden als opvolger van Dick.
- Tijdens ons jaarlijkse overleg met De Hollandsche Molen zijn de situatie in Friesland, de Arbo-zaken, de opleiding en examens aan de orde geweest. Met betrekking tot Arbo kan gemeld wor-

den dat De Hollandsche Molen een werkgroep Arbo heeft opgericht. Hein Steinz vertegenwoordigt Het Gilde hierin.

- Vermoedelijk in juni zal het bestuur een werkbezoek brengen aan de afdeling Friesland.
- Vervolgens geeft Gerard het woord aan Bart Slooten, die samen met Dick-Jan Braay de Commissie-van-twee (C-2) vormt. Deze C-2 heeft sinds de vorige ledenvergadering als tussenpartij opgetreden tussen het bestuur en de Lesstofcommissie. Zij hebben eerst de beide partijen afzonderlijk gehoord. Uit hetgeen besproken is, bleek het gemis aan vastgestelde statuten (waarin de verhouding tussen beide is vastgelegd). Beide hebben een voorstel voor statuten gekregen en becommentarieerd. De C-2 wil hieruit nu een eindvoorstel formuleren waarna de statuten vastgesteld zullen worden. Eén van de nieuwe aspecten in de voorgestelde statuten is een klankbordgroep die de lesstof controleert en zonodig op- of aanmerkingen geeft. Deze "K-groep" is al voor het concept hoofdstuk Praktijk tijdelijk ingesteld en bestond uit Eric Zwijnenberg en Bart Slooten. Een kleine groep om op die manier sneller te kunnen werken (in verband met de subsidie die we krijgen van de Rijksdienst Monumentenzorg voor de basiscursus). De bedoeling is om een permanente K-groep te vormen, die de voorbereide lesstof aan een laatste controle onderwerpt. Zowel de leden als de voorzitter bedanken de C-2 voor hun inzet en hopen op een snelle definitieve oplossing.
- Jannes Tigelaar krijgt het woord inzake de Nationale Molendag. Jannes roept iedereen op mee te werken. Ook vraagt hij de met de folders meegestuurde invulformulieren vooral (en tijdig) terug te sturen.

Notulen ledenvergadering van 7 april 2001
Er zijn geen opmerkingen op de notulen van vorig jaar. Andreas de Vos, die vorig jaar notuleerde, heeft keurig werk geleverd. De notulen worden door de vergadering vastgesteld.

Jaarverslag van de secretaris
Naar aanleiding van het jaarverslag vraagt Bart Slooten of de daling van het ledenaantal een tendens is of gewoon toeval. Gerard geeft aan dat er steeds meer mensen slagen. Dat er slechts 5 leden 'bijgekomen' zijn heeft ondermeer te maken met de opschoning van het ledenbestand.
Hub van Erve geeft nog eens aan dat er meer dan honderd entreepakketten verstuurd zijn.
Gerrit Perfors stelt een vraag over de financiële situatie van de afdelingen. Gerard geeft aan dat deze vraag bij het behandelen van de begroting aan de orde zal komen.
Bart Dooren vraagt naar aanleiding van de gemelde en afgewerkte schades (Jan van Loenen) of meer ongelukken hogere premies zullen gaan opleveren. Gerard beantwoordt deze vraag met de melding dat Jan van Loenen zelf in de verzekeringswereld zit. Hij speelt de onderlinge verzekeringen tegen elkaar uit en kan de schades meestal bij andere WA-verzekeringen onderbrengen (in alle redelijkheid).
Jaap van Driel vraagt naar de insteek van het bestuur in de Arbo-situatie. Hij geeft aan dat de situatie in Friesland zo is dat er alleen sprake is van een (arbeids)verhouding als ziektekosten betaald zijn.
Hein Steinz geeft aan dat men in Groningen voortvarend met Arbo aan het werk is gegaan en dat als gevolg hiervan De Hollandsche Molen een werkgroep heeft opgericht die ondermeer overleg heeft met de afdeling Groningen en de Groninger Molenstichting.
Op het moment dat je een afspraak hebt (bijvoorbeeld een contract volgens het model van De Hollandsche Molen) is er sprake van een gezagsverhouding. Men (moleneigenaar of –beheerder) is dan verplicht een Risico-inventarisatie en evaluatie te hebben. Op dit moment is het zo dat wanneer er door de werkgever premies betaald worden, een certificering verplicht is (de Arbo is in het leven geroepen om de ziektekosten te verlagen). Het bestuursstandpunt is dat de RI&E een verplichting is voor de moleneigenaren, De Hollandsche Molen neemt hierin het voortouw. De vrijwilliger is 'uitvoerende' en om deze reden zit Het GVM in de werkgroep.
De Groningse situatie is voornamelijk door juristen bekeken. In de voortgekomen plannen van aanpak zijn er veranderingen aan de molen voorgeschreven. Hierin zit een conflict met de Rijksdienst voor de Monumentenzorg. Arbo en RdMz zijn het hier nog niet met elkaar eens.
Jaap van Driel vraagt vervolgens hoe de situatie is als je als molenaar de molen (symbolisch) huurt voor bijvoorbeeld € 0,50. Hein geeft aan dat de Arbeidsinspectie niet onze vijand is maar een welwillende gesprekspartner. We (eigenaar en molenaar) moeten ons bewust blijven van de veiligheid op de molens.
Verschillende leden hebben paniekverhalen gehoord vanuit Groningen en Drenthe. Gerard geeft aan dat de werkgroep inderdaad te laat komt, maar dat dit tevens per afdeling (provincie) afhankelijk is van de inspecteurs. De werkgroep zal landelijk gestructureerd worden. De wetgeving (vanaf '95) is niet veranderd, maar door een incident is de zaak aan het rollen gegaan.
Hein zegt dat voor de hand liggende zaken (echt gevaarlijke zaken) opgelost moeten worden en niet dat er molens gesloten worden, blijven stil staan of als monument aangetast worden.
Hein roept de aanwezigen op om – in afwachting van een model RI&E – het rapport Veiligheid en/of het hoofdstuk 'veiligheid' uit de basiscursus door te lezen en ermee door de molen te lopen om zo een eerste 'plan van aanpak' te maken.
Hein geeft na een vraag van Bart Slooten (een trap moet toch minimaal 1m breed zijn) aan dat het hier om monumenten gaat en daar gelden andere regels voor. Arbo en RdvMz zijn hier dus nog niet uit.
Gerrit Perfors vraagt wie in de molenwereld wat moet doen. Hein antwoord dat de 'werkgever' (molenstichting/-beheerder) de RI&E moet maken. Overigens

Zeilmakerij van Neerven bv

opgericht 1925

van Neerven's MOLENZEILEN

'N BEGRIP VOOR DE MOLENAAR IN NEDERLAND,BELGIE EN DUITSLAND IN KATOEN,WK77 EN MARLON BOLUS ROOD

D.van Erpstraat 1
5341 AK OSS Nederland
Telefoon 0412-624028
Telefax 0412-627973

Sinds 1925

MOLENSTENEN

Molensteenfabriek Van Vugt levert u naar keuze massieve maalstenen of stenen met een zachte uitslag. Ze worden vakkundig afgewerkt, prima gescherpt en goed onder de rij gebracht.

Wij kunnen u ook van dienst zijn met:

- ✓ nieuwe Duitse blauwe stenen;
- ✓ kunst- en sierstenen;
- ✓ het scherpen van molenstenen;
- ✓ deskundige informatie.

Bel voor inlichtingen vrijblijvend met:

H.J.A van Vugt
Molensteenfabriek
Zomereik 10
5682 HH Best (NL)
Tel/Fax: (+31) (0) 499-395454

moeten zij ook zorgen voor een veiligheidsplan bij restauratie van de molen.
Gerard geeft aan dat de toekomstige informatie doorgespeeld zal worden naar de leden, via Gildebrief en Gildesite.
Jannes Tigelaar vraagt hoever onze verantwoordelijkheid gaat (kinderen, enz). Hein geeft aan dat in geval van een ongeluk de vraag is of er iemand schuld heeft (nalatigheid/gevaarlijke situatie). De molenaar blijft bij een bezoek verantwoordelijk voor de veiligheid.
Gerard stelt voor het jaarverslag vast te stellen. Dit voorstel wordt door de vergadering aangenomen en de secretaris wordt voor zijn '1e zware taak' bedankt.

Financieel verslag 2001 van de penningmeester en de begroting voor 2002
Gerrit Perfors geeft aan dat de post 'porto/verzendkosten' in de begroting te groot is. Gerard zegt toe hier aandacht aan te besteden. Een en ander heeft te maken met de nog niet verstuurde lesstof.
Barend Zinkweg vraagt waarom het geld dat aan de drukker is betaald niet bij de activa staat. Ook hier zegt Gerard toe de cijfers te bestuderen voordat die worden opgestuurd naar de RdMz. Gerard Barendse zegt zijn hulp hierin toe.
In de begroting is het bedrag voor de afdelingen verdubbeld. Na een noodkreet vanuit enkele afdelingen is dit binnen het bestuur aan de orde geweest. Het bestuur heeft op de contactdag van de afdelingen in november het voorstel gedaan het bedrag voor de afdelingen aanzienlijk te verhogen (op basis van het aantal leden) om meer activiteiten voor de opleidingen te kunnen ontplooien. Aan het eind van het jaar moeten de afdelingen een financiële verantwoording afdragen, waarna de verdeelsleutel aangepast kan worden. Het bedrag wordt aan het begin van het jaar aan de afdelingen overgemaakt, zodat afdelingen niet meer hoeven voor te schieten.
De ledenvergadering gaat hiermee akkoord.
Liewe Tilma verwacht dat er scheve verhoudingen tussen de afdelingen zullen ontstaan. Hein stelt dat dit door de financiële verantwoording ondervangen wordt.
Gerrit Perfors komt met het voorstel om het bedrag in twee keer uit te keren (2e keer na de begroting), het gaat om het geld van de leden. Gerard geeft aan vertrouwen in de afdelingen te hebben.
Er wordt dan voorgesteld om de verantwoording te publiceren aan de leden (Gildebrief) vóór de volgende ledenvergadering, dit geeft meer betrokkenheid bij de leden.
De ledenvergadering gaat akkoord met deze voorstellen (verdubbeling budget, financiële verantwoording en publicatie).

Verslag van de kascommissie
Op 13 maart 2002 heeft de kascommissie te Groot-Ammers de financiële stukken van Het Gilde van Vrijwillige Molenaars gecontroleerd en in orde bevonden. Bart Dooren geeft aan dat het er keurig uitziet.

De kascommissie, bestaande uit Bart Dooren, Jacq van den Akerboom en Dick-Jan Braay, stelt voor de penningmeester te dechargeren. De ledenvergadering stemt hiermee in met een opmerking inzake de betaalde rekening naar de drukker.

Benoeming van de kascommissie
Bart Dooren treedt na drie jaar af. Zijn bijdrage is zeer gewaardeerd! Middels een applaus laat de ledenvergadering weten hiermee eens te zijn.
Het bestuur stelt voor om uit de reservekascommissie Dick-Jan Braay te benoemen. Hij heeft al even kunnen voorproeven bij zijn invalbeurt in verband met de afwezigheid van mevr. E.C. Feenstra.
De ledenvergadering gaat met dit voorstel akkoord.
Vervolgens roept Gerard de vergadering op de reservekascommissie (Hub van Erve en Frits Gundlach) weer tot drie aan te vullen.
Frits Harteman biedt zijn diensten aan die door de ledenvergadering en het bestuur dankbaar aanvaard worden.

Bestuursmutaties
Andreas de Vos (afdelingscoördinator) is aftredend doch herkiesbaar. Mark Dwarswaard geeft aan dat er geen bericht van tegenkandidaten is binnengekomen. Andreas wordt door de ledenvergadering herkozen, waarmee het bestuur weer voltallig (7 personen) is. Gerard benadrukt dat het bestuur blij is met de herverkiezing van Andreas vanwege diens werk voor de afdelingen en het invallen als secretaris in de tijd dat Boudewijn van Weel hiertoe niet in staat was.

Wijziging Statuten
Na publicatie in de Gildebrief van de concept-statuten is een opmerking ontvangen van Eric Zwijnenberg: In artikel 4 "begunstigende" in plaats van "begunstigde" leden.

In de vergadering komen nog opmerkingen van Bart Slooten, Boudewijn van Weel en Hub van Erve.
Bart:
- in artikel 11 wordt een 'oneven aantal' genoemd, dit is een beperking voor het bestuur zelf. Zijn voorstel is om het woord 'oneven' te schrappen. Gerrit Perfors vraagt zich af of de notaris hiermee akkoord gaat. Gerard stelt voor dit in stemming te brengen. De meerderheid is voor het handhaven van de statuten en Barts voorstel niet aan te nemen.
- In artikel 16 (verenigingsjaar); 'no. 2' kan eruit. Gerard geeft aan dat het zal vervallen wanneer de notaris ermee instemt.
  Boudewijn: (vindt het jammer dat de revi-

sies niet in de tekst zijn aangegeven, nu moet je de wijzigingen opzoeken na vergelijking met de oude tekst).
- Het woord 'maximaal' in artikel 11.5 is niet juist. De bestuurstermijn is statutair bepaald op een periode van vier jaar, waarbij het mogelijk is tussentijds af te treden. Het voorstel om 'maximaal' te schrappen wordt door het bestuur overgenomen en door de vergadering goedgekeurd.
- In de vorige statuten (artikel 5.6) stond bij buitengewone leden de toevoeging dat 'andere buitengewone leden worden door het bestuur benoemd', hetgeen overeenkomt met de huidige situatie (organisaties en dergelijke). De toevoeging wordt weer opgenomen.
- In het zelfde artikel dient Instructeur-vakmolenaars gewijzigd te worden in Instructeur-vakmolenaar.
- In artikel 7.2 (opheffen lidmaatschap) is de beschrijving niet overeenkomstig de huidige gang van zaken; opzegging gebeurt doorgaans bij de ledenadministratie. Afgesproken wordt om 'secretaris' in de laatste zin te vervangen door 'bestuur'; hier valt de ledenadministratie ook onder. De ledenadministratie verstuurt ook de bevestiging.

Hub:
- In artikel 4 staan nieuw toegevoegde categorieën (i t/m l) die niet met een aparte lidcode voorkomen in het ledenbestand. Besloten wordt de acht oude categorieën te handhaven.

Het bestuur werkt deze opmerkingen verder uit.
Het voorstel is om de statuten toch in stemming te brengen met de voorwaarde dat de opmerkingen verwerkt zullen worden.
De ledenvergadering gaat hiermee akkoord en keurt de gewijzigde statuten met opmerkingen goed en 'machtigen daarbij de voorzitter om akte te doen verlijden en geven hem toestemming tot het tekenen van alle stukken die daartoe nodig zijn, met inbegrip van de formulieren van de KvK'.

Rondvraag
Gerrit Pouw heeft contact gehad met de drukker (lesstof), deze heeft gevraagd of de offerte gestand gehouden moet worden.
De lesstofcommissie heeft de lesstof aan de klankbordgroep ter controle gegeven. Deze heeft de C-2 te kennen gegeven dat de lesstof drukklaar is. De actie ligt nu bij de C-2. Bart Slooten geeft aan dat hier zo spoedig mogelijk actie in ondernomen wordt.
Eric Zwijnenberg vermeldt nog dat Gerrit Keunen (RdMz/lid) vandaag verhinderd is en vraagt of iedereen na de pauze op tijd terug komt.
Paul van de Berken (molenbouw Adriaens, Weert/lid) vraagt of een commercieel-directeur van een molenbouwbedrijf van enig bestuur deel kan uitmaken.
Dit is uiteraard mogelijk, mits hij/zij lid is.
Jannes Tigelaar geeft aan dat hij een certificaat voor vernuft en volharding heeft ontvangen en niet, zoals Gerard dat meldde, een certificaat van verdienste.
Ook geeft hij aan dat de (rietgedekte) molen in Zuidwolde in brand gestoken is, maar doordat de brandweer er bijtijds bij was is een ramp voorkomen. Gelukkig!
Bennie Verbruggen vraagt of De Hollandsche Molen in haar vergadering niet meer openheid moet geven in zaken als het ongeluk met de Nieuwe Molen in Veenendaal. Hierover was niets op de DHM-site te vinden, wel in het blad Molenwereld. Bennie vindt het gedrag in Veenendaal onverantwoordelijk.
Gerard vindt dat we voorzichtig moeten zijn met oordelen over anderen als men er zelf niet bij was.
Hein geeft aan dat het onderzoek naar ongevallen één van de actiepunten is van de werkgroep Arbo van De Hollandsche Molen.

Pauze
Iets later dan gepland is het ochtendgedeelte van de vergadering afgelopen en is er gelegenheid om te lunchen in hotel Haarhuis of in de buurt in Arnhem en bij te praten met de collega vrijwillig molenaars.

Molenquiz
Eric Zwijnenberg heeft speciaal een quiz verzorgd voor het 30-jarig jubileum van Het Gilde. Velerlei vragen over de Gildegeschiedenis, molenonderdelen, molenliedjes (Eveline Pouw was niet de zangeres van het ten gehore gebrachte molenlied) vermaakten de aanwezigen.
Uiteindelijk bleek dat het bestuur (buiten mededingen) best goed op de hoogte was van de molenzaken en de historie van Het Gilde. Maar goed ook.
Gerard vraagt nog even aandacht voor het prachtige bloemstuk met daarin het Gilde-embleem, gemaakt door oud-bestuurslid Jan Spruit.
Lezing over Pelmolens.

Lezing over Pelmolens
Na de prijsuitreiking ging Derk-Jan Tinga van start met een boeiend verhaal over de Groninger pelmolens. De met dia's verduidelijkte lezing gaf ook mooi het verschil weer tussen de Groninger en Zaanse pelmolens.
Na afloop waren de aanwezige leden in de gelegenheid om bij het standje van Derk-Jan o.a. windgepelde gort te kopen.

Sluiting
Gerard bedankt de aanwezige leden (83 leden hebben de presentielijst getekend) voor hun komst en in het bijzonder Eric Zwijnenberg en Derk-Jan Tinga.
Gerard wenst iedereen een goede thuiskomst en vraagt iedereen extra alert te zijn op de veiligheid, maar wenst toch iedereen veel maalplezier.

Deurne, 31 juli 2002
Mark Dwarswaard, secretaris

Presentielijst getekend door 83 leden, waarvan:
15 uit Noord-Brabant, 12 uit Zuid-Holland, 11 uit Gelderland, 9 uit Utrecht - 't Gooi, 8 uit Groningen, 8 uit Noord-Holland, 5 uit Overijssel, 2 uit Friesland, 2 uit Drenthe, 1 uit Limburg (0 uit Zeeland), 1 van De Hollandsche Molen en 6 leden van het bestuur.

Verslag Nationale Molen- en Gemalendag 2002

Vorig jaar heb ik in mijn verslag over 2001 gevraagd om reacties te sturen met betrekking tot de manier waarop ieder jaar het verslag werd weergegeven voor de Gildebrief. Wie leest het en wie niet? Welnu de reacties waren zeer bedroevend. Niemand heeft erop gereageerd waarop ik de conclusie trek, dat ik het verslag nu dus beknopter kan maken door het weglaten van uitgebreide verhalen over hoe het allemaal is gegaan op de diverse molens in den lande.

Zoals ieder jaar is er ook nu weer op heel veel molens het een en ander georganiseerd met molendag. Vaak is

dit dan tevens een reden om een jubileum of een zoveel honderdjarig bestaan van een molen met een groot molenfeest te vieren. Dit jaar was het gezien de inzendingen niet anders. Bij heel veel molens is het zeer druk geweest en waarbij grote bezoekers aantallen geregistreerd zijn. Anderen daarentegen hebben nauwelijks mensen op hun molen gezien. Aan het weer heeft het niet gelegen. De zon scheen volop en de wind was in veel streken nauwelijks aanwezig. De meeste molenwieken kwamen echter wel rond. Dit hield in dat de fietsers er massaal op uit gingen. Van 87 molens is bekend dat zij een landelijke fietsroute langs de molen hadden waardoor je bijna verzekerd was van bezoekers.

In onderstaand overzicht staat vermeld hoeveel molens in de provincies hebben meegedaan. Dit is inclusief de waterradmolens.

Drenthe en Zuid-Holland scoren goed met meer dan 50% opengestelde molens. Ik weet uiteraard niet hoeveel molens in alle provincies daadwerkelijk niet kunnen draaien maar voor mijn gevoel moeten er nog heel veel meer draaiende molens zijn. We hebben al eens een jaar gehad met meer dan 600 draaiende molens!
Of molendag ook in trek is bij het publiek is heel verschillend. Als je kijkt naar het geschatte aantal bezoekers en je zet dat af aan het aantal opengestelde molens dan kom je gemiddeld uit op 44 bezoekers per molen. Dat is niet echt veel. Om er nu voor te zorgen dat je veel mensen op je molen krijgt, is er ook uitgezocht hoeveel er is gedaan aan de publiciteit. Als je de getallen ziet dan is de indruk dat er bitter weinig aandacht aan besteed is. Maar ik kan me natuurlijk vergissen. Als ik de verhalen lees dan zijn er vrijwillige molenaars bij die met hun molen behoorlijk flink in de publiciteit hebben gestaan met foto en al. Maar dat gaat niet vanzelf. Je moet er wel wat voor doen. En juist op die molens waar goed aan de publiciteit is gewerkt lag het aantal bezoekers dan ook hoog. Maar er zijn ook molenaars bij die eigenlijk blij zijn als er niet al teveel bezoek komt. Immers als het zo druk is dan heb je geen overzicht meer, zeker niet als je alleen bent. En daar is ook wat voor te zeggen.

Ook bij de gemalen zijn er toch wel diverse bezoekers komen kijken. Van de gemalen, die bij de NGS (Nederlandse Gemalen Stichting) zijn aangesloten, waren er 12 geopend voor bezoek wat resulteerde in een bezoekersaantal van totaal 1146 bezoekers. Zowel het stoomgemaal Hertog Reijnout te Nijkerk (415) als het museumgemaal De Cruquius (484) scoorden goed qua publiek. De gemalen van de waterschappen hadden 20 gemalen geopend voor bezoek. Hier kwamen in totaal 745 bezoekers op af. Hier sprong het gemaal Dongeradielen te Anjum/Ezumazijl eruit met 175 bezoekers.
Totaal hebben 1829 mensen de gemalen bezocht, wat gemiddeld 57 bezoekers per gemaal is. Dat is 25% meer dan op de molens!
Van enkele gemalen hebben we geen opgave gekregen van het aantal bezoekers. Het resultaat zal dus ongetwijfeld nog wel meer zijn geweest.

We hadden dit jaar weer 5 snelle inzenders welke dan ook een klein prijsje in ontvangst mogen nemen. De winnaars zijn;
H. Beijk uit Afferden, W. de Hoop uit Vlissingen, J. Gramsbergen uit Zuurdijk, D.J. Kleinjan uit Hengelo (Ov) en tenslotte H. de Vries uit Zaandijk.

Resumerend denk ik, omdat er al heel veel molens wekelijks draaien, dat molendag een beetje op zijn retour is. Veel mensen kunnen nu immers ook op andere dagen terecht en hebben er niet zo'n behoefte aan om speciaal op molendag langs te komen. Velen hebben het ook wel gezien daar de fietsroute ieder jaar langs dezelfde molen gaat. Daarnaast is er in de tijdsbesteding van de mensen ook het e.e.a. veranderd mede door de flexibele en andere werktijden. Wat eveneens een rol kan spelen zijn de diverse provinciale en/of regionale molendagen. Misschien moeten we aan molendag ook iets koppelen waarbij we een omroep kunnen strikken om met ons mee te doen door middel van een sponsoring. Als het lukt om de media hiervoor te strikken kan er ook meer landelijke bekendheid aan Molendag en de molens in het algemeen gegeven worden. Denk eens mee en stuur je reactie naar de Hollandse Molen per brief of e-mail.

Joop Overman

De Arbo-wet in de praktijk II

Even een kleine terugblik naar het artikel met hetzelfde onderwerp om ons geheugen op te frissen, namelijk: 'wat zal de Arbowet voor invloed hebben op ons als vrijwillige molenaars en de molen als werktuig in het bijzonder?'
We bekeken het geheel aan de hand van de Arbo handleiding voor haar inspecteurs, bekend onder de kop 'Ongevalsonderzoek en rapportage'.
In deze handleiding wordt het onderzoek n.a.v. een ongeval, zoals we reeds vermeldden in vier afzonderlijke factoren opgesplitst, t.w.

De Initiële fase, basisfactoren.
De opbouwfase, diverse factoren
De incidentfase, contactletsel
Letselfase, factoren i.v.m. bestrijding.

De vorige keer hebben we de twee eerste hoofdpunten behandeld, daar deze de belangrijkste zijn voor molen en molenaar. Maar na een ongeval is met deze twee belangrijke punten voor de Arbo en de Arbeidsinspectie de zaak niet afgehandeld. Alleen constateren dat er een ongeval heeft plaats gevonden is niet het einde van de zaak. Men wil ook weten wat de directe en indirecte aanleiding was en welke factoren een rol speelden tijdens het ongeval.
Ik merkte al op dat na een ongeval zowel Arbo ambtenaren als die van de Arbeidsinspectie bij de zaak betrokken raken. Deze twee instanties zijn sterk verschillend, maar werken nauw samen. Is de Arbeidsinspectie een rijks instelling, de Arbo-diensten zijn provinciaal werkende ondernemingen. De Arbo-diensten hadden aanvankelijk een stichtingsvorm, maar nu zijn het instellingen met winstoogmerk. Het zijn dus commerciële bedrijven.

We zullen nu overgaan tot het behandelen van de twee laatst genoemde factorengroepen: de *incidentfase* en de *letselfase*. Ook hier zullen we weer net als de vorige keer niet alle punten vermelden die hieronder vallen, maar slechts die punten die terug te voeren zijn op de wind- of watermolen. Van de punten die gedeeltelijk ons betreft zullen we alleen dat betreffende deel vermelden. Tevens zullen wij zo nodig voorbeelden toevoegen waarbij molens een rol spelen.

De incidentfase
Het betreft hier dat deel van het ongevalsonderzoek, waarbij gekeken wordt naar de *gevolgen* van het ongeval, zowel lichamelijk als technisch gezien.

Bewegingen van de getroffene
De diverse bewegingen die letsel kunnen toebrengen aan de getroffene kunnen op de volgende wijze worden ingedeeld.

1. De getroffene verkeerde zelf in rust (hij werd getroffen, geraakt of gestoten door (delen van) het voorwerp dat het ongeval veroorzaakte. (*Bijv. een uit elkaar spattend pelkoppel of een losschietend windbord.*)
2. De getroffene raakte ergens tussen bekneld. (*Bijv. een niet goed uitgevoerde actie bij het openleggen van een maalkoppel)*
3. n.v.t.
4. De schadedrager greep ergens in, reikte ergens over, wrong zich ergens tussen of voorbij, kwam te dichtbij. (*Bijv. het slachtoffer werd gegrepen terwijl hij in het kropgat greep, of hing te ver over het baliehek.)*
5. De schadedrager stootte zich ergens aan, stak zichzelf, sneed zichzelf ergens aan.
6. De getroffe gleed uit, struikelde, viel (op hetzelfde niveau). (*Bijv. met als oorzaak algengroei op de stellingplanken.)*
7. De getroffene viel omlaag, gleed omlaag, sprong naar beneden om te voorkomen dat hij ongecontroleerd zou vallen. (verschillend niveau). (*Bijv. met als oorzaak algengroei op de hekstokken.)*
8. De getroffene raakte iets aan, beroerde iets, trad ergens binnen. (*Hieronder valt bijvoorbeeld: ondoordacht de verkeerde molendeur uitlopen en getroffen worden door het wiekenkruis.)*
9. De schadedrager overbelastte zich zelf, vertilde zich.
10. De beweging is niet nader aan te geven.

Bewegingen van het letseltoebrengende voorwerp of anderszins
De diverse bewegingen die het letsel toebrengende voorwerp (of gebeurtenis, toestand) maakt, kunnen als volgt ingedeeld worden.

A. In rust of normaal functioneren:
1. Er was geen beweging, de energiedrager stond stil.
2. Er was sprake van normaal functioneren. (*Bijv. de op en neer gaande zaagramen en wuifelaars in een zaagmolen, draaiend spoorwiel en spillen in een korenmolen, de vijzel in een poldermolen, neerploffende stampers in een oliemolen.)*

B. Bij abnormaal functioneren/storing aan het voorwerp:
3. Een explosieve of slaande beweging, zoals uit elkaar spatten, exploderen, barsten, terugslaan of afbreken. (*Voorbeelden: terwijl men in het kruirad staat breekt de kruidraad of -ketting; terugslag bij het met de hand aanslingeren van een diesel- of gasmotor.)*
4. Een beweging als gevolg van de zwaartekracht, zoals vallen, neerstorten. (*Bijv. men wordt getroffen door een niet opgeschorte hei van een oliemolen.)*
5. Een beweging veroorzaakt door rotatie en lineaire energie, zoals rol- en glijbewegingen, schuiven, slingeren, enz. (*Bijv. het wegrollen van een te zagen stam op de zaagvloer of bij het neerleggen op de zaagslee.)*
6. n.v.t.
7. n.v.t.
8. Zwaaiende en oscillerende bewegingen.
9. Bewegingen met blijvende mechanische veranderingen zoals buigen, breken, torderen, krimpen enz.
10. Het object staat, als gevolge van een montage of andere oorzaak onder spanning. (*Bijv. kortsluiting door onjuiste montage van de elektrische installatie).*

Inadequate controle op de energieoverdracht.
De controle op de energieoverdracht kan inadequaat zijn doordat één van de volgende beheersmaatregelen niet voldoende of in het geheel niet waren uitgevoerd. (Hieronder vallen slechts enkele punten die wij zullen noemen.)

1. Beperken van de energiehoeveelheid, of de energiewaarden:
   Een betere opslag van brandbare producten.
   Een vermindering van gewicht van manueel te behandelen zaken.

2 & 3 n.v.t.

4. Antislipoppervlakken aanbrengen. (*Bijv. alg verwijderen, grof zand of gebroken schelpen mengen door verf of teer, zoals op buitentrappen en stellingplanken.)*
5. Energie gecontroleerd te laten vrijkomen door:
   Brandvertragers te instaleren of te laten aanbrengen (*sprinklerinstallatie en /of rietdek laten behandelen).*
   Maximale snelheid begrenzen of beperken. (*Bijv. de molen met een aantal enden laten malen met een zekere veilig-*

heidsmarge, we behoeven als vrijwilliger ten slotte niet meer een bepaalde dagproductie te halen.) E.e.a. moet trouwens niet leiden tot een passieve opstelling ("draai maar zonder zeilen dan behoef je ook niet zo op te letten", zoals ik eens ergens gelezen heb).

6. n.v.t.
7. Afschermingen rond de energiebronnen en energie overdragers aanbrengen, of bepaalde oppervlakken aanpassen.
   Hoekige oppervlakken of randen afronden. *(Vellingkantjes aanbrengen aan al het gebruikte houtwerk in de molen. Dit is in wezen een taak van de molenmaker, maar helaas...)*
8. Hindernissen tussen energiebron en werknemers aanbrengen, zoals:
   collectieve beschermingsmiddelen *(afzettingen rond het draaivlak van het wiekenkruis, hekjes rond trapgaten, afsluitbaar toegangsluik naar kapzolder, grendels op erf- en stellingdeuren).*
   Omheiningen *(rond het molenerf met klaphekjes, koningsspil, spoorwielen, bovenbonkelaar of -rondsel, enz.).*
9. Werknemers te beschermen, bijvoorbeeld d.m.v.:
   persoonlijke beschermingsmiddelen ter beschikking hebben. *(Veiligheidsbrillen, veiligheidsriem, geëigend schoeisel, nauwsluitende kleding, veiligheidsharnas bij werken aan het wiekenkruis.)*
10. n.v.t.

De Letselfase

De letselfase is die fase waarin het uiteindelijke letsel wordt toegebracht. Deze fase eindigt met het toepassen van EHBO en /of het bestrijden en/of het beperken van de gevolgen van het ongeval/medische hulpverlening.
De ernst van het letsel hangt voornamelijk af van:
de soort en de kracht van de energiebron.
Het weerstandsvermogen van het slachtoffer
De letsel toebrengende energiedrager

De ernst van de verwondingen worden mede bepaald door de plaats, aard en de ernst van elk uiteindelijk opgelopen letsel, deze zijn als volgt aan te geven:
Het getroffen deel van het lichaam.
De aard ven het letsel.
De ernst van het letsel.

Al de bovengenoemde punten van letsel worden zeer sterk beïnvloed door de wijze en snelheid waarmede na het ongeval door derden wordt opgetreden. In het eind rapport zal deze factor zeer zeker nadrukkelijk aan de orde komen, in de vorm van :

Hoe was de voorbereiding op dergelijke calamiteiten geregeld?
Was er een verbandkist op de molen aanwezig met een afdoende inhoud?
Waren meerdere personen op de hoogte van de diverse bronnen waar snelle hulp te verkrijgen was?

En tot slot een heel belangrijke vraag:
"Wie droeg op het moment van het ongeval de verantwoording en hoe was zijn of haar optreden? Want een eerst verantwoordelijke die na een ongeval alleen maar reageert door met de handen in het haar te gaan wroeten en luidkeels ach en wee te roepen zet geen zoden aan de dijk.

We zijn hiermee aan het slot gekomen van de zwaar op diverse magen liggende materie. Ik hoop alleen dat het bovenstaande vele vragen heeft opgelost.
Eén goede raad wil ik hierbij nog geven, loop nu eens aan de hand van alle genoemde punten en zaken de molen door. Ik ben ervan verzekerd dat de praktijk uitwijst dat alles reuze meevalt. Tenzij je molen een wrak of een zwijnenstal is, dan houdt alles op. Na het doorlopen van de molen ga dan eens bij je zelf te rade of er geen momenten zijn geweest tijdens je molenaarschap waarvan je stilzwijgend moet zeggen "tjonge-jonge" toen was ik toch even te roekeloos met de molen.

Gerrit Pouw

Op reis met Gijs

Een zoektocht naar molens en hun verhaal (4)

Windkorenmolen "De Haas"

Benthuizen, een Zuid-Hollands dorp gelegen in de polder, waar de beste spruiten van Nederland worden geteeld, zeggen ze. Aan het begin van de Dorpsstraat staat korenmolen 'De Haas'. Een watertje loopt erachter langs met knotwilgen aan de oever. Het is vrijdagmiddag, de zuidenwind is matig en wat variabel. Ik heb een afspraak met één van de zeven vrijwillige molenaars, die met elkaar op deze korenmolen malen. Als ik naar boven kijk, zie ik Kees van de Lede op de stelling bezig met het voorleggen van een zeil. 'Hallo!'roept hij vrolijk. 'Ik kom naar beneden!' Dat is niet nodig, want de trap is snel gevonden. 'Ik wilde je met een draaiende molen verwelkomen,'zegt Kees hartelijk.We kijken naar de grijze lucht en vervolgens naar het pleintje beneden, waar nu de auto van Teun staat. Als de molen draait, gaan we naar beneden. 'Met je neus naar de trap!' roept Kees, 'Je kan zo uitglijden!'

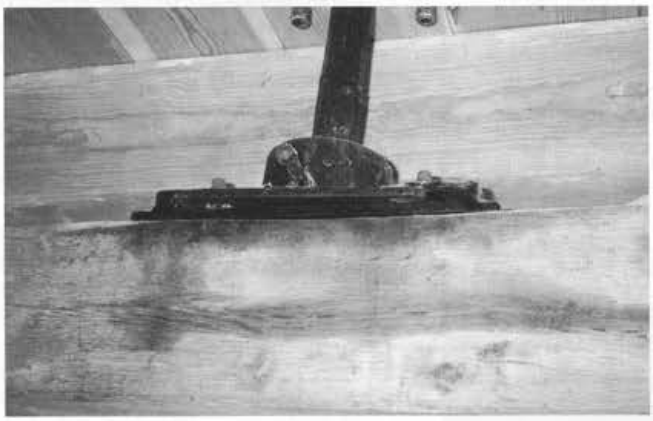

Een lagering voor het bolspil geheel van gietijzer en stelmogelijkheden d.m.v. bouten.

Proppen aan de romp?

We lopen naar buiten. De ronde stellingmolen is van steen opgemetseld en heeft een zwart geteerde stelling met schoren. Boven de deur hangt een bordje: Bouwjaar 1772, als windmolen in bedrijf tot 1932. Op 7 december 1985 weer in bedrijf gesteld na de restauratie. Boven dit bordje is een bruine steen gemetseld met de afbeelding van een haas.
Teun is er nu ook ter verhoging van de gezelligheid en om vragen te stellen. De eerste vraag stelt Kees zelf: hij wijst naar zwarte doppen op de molenromp 'Weten jullie wat dat zijn?' Geen idee. Kees legt vervolgens uit dat er in vier windrichtingen peilproppen zijn aangebracht. Met een slang 'zonder kinkels' gevuld met water, met aan de uiteinden een peilglas, kan gemeten worden of de molen is verzakt. Het einde van

Stellingkorenmolen "De Haas" te Benthuisen.

de slang wordt op de hoogte gehouden van zo'n peilprop en aan de andere kant worden de andere drie om de beurt gemeten. 'In een droge zomer zakt de molen naar het westen,' vertelt Kees. 'Het gewicht van het wiekenkruis heeft natuurlijk ook invloed. Tja, en hoe het met de fundering zit, weten ze niet zo goed. Er is wel eens naar gegraven, maar ze hebben niks gevonden. Ook geen turf in dierenhuiden verpakt of zo.'

Vocht

Is deze pleisterlaag afdoende tegen het vocht?' vraagt Teun. Aan de zuidwestzijde is de molen wit gepleisterd. Kees: 'Welke ronde stenen molen is er droog? Geen één! Stuken scheelt al een heel stuk. Ook het verschil van zomer en winter. Als je in november gaat boren, loopt je boor vol, dan is de molen nat. De hygrometer geeft dan 78/80 % vocht aan. Nu is dat minder'. In het kustgebied van Zeeland worden de molens in zijn geheel gestuukt, daar hebben ze meer geld door het toerisme. Jammer dat aan de achterkant van De Haas de stenen zichtbaar zijn, want die zijn groen uitgeslagen en de voegen rollen eruit. 'Eerst is er lijnolie opgesmeerd, maar dat voedt juist de aanslag.'

Achter de molen staat het vroegere molenaarshuis. Nu is dat in gebruik als Steunpunt Gemeente Rijnwoude. 'Boven is de Oudheidskamer, 't Molenhuis', vertelt Kees. 'En daarvóór zat er een politiebureau in, dat kan je nog zien op een foto van de opening na de restauratie in '85.' Rechts van het gebouw is de Winkel van Sinkel gevestigd, waar op zaterdag Oud-Hollandse snoepjes verkocht worden. Het wordt tijd om de molen van binnen te gaan bekijken.

Winkeltje

Op de begane grond zet Kees een apparaat in werking. Er verschijnen één voor één letters: STICHTING MOLEN DE HAAS, VERENIGING BENTHUIZER MOLENAARS, TE BENTHUIZEN. Tijdens Molendag bijvoorbeeld krijgt iedereen bij binnenkomst deze tekst te lezen. Rechts zie ik het winkeltje met toonbank en oude weegschaal. Daarachter op een rij staan zes plastic vaten, waar verschillende meelsoorten inzitten. 'De verkoop is toegenomen, omdat er veel mensen van die broodbakmachientjes hebben', vertelt Kees. Op een lijst kun je lezen welke soorten meel ze hebben: tarwe, pannenkoekenmeel, gebuild meel, zemelen, boekweit en griezen. Kees haalt het deksel van één van de vaten en laat met een schep de griezen zien. 'Dat zijn de kiemen', legt Kees uit. 'Als je tarwe in de grond zou stoppen, dan zijn de griezen de kiemen van de nieuwe tarwe.' 'Dus een gries van tarwe is hetzelfde als een pit bij een appel,' zegt Teun. Kees knikt, ja zo zou je dat kunnen zeggen. Het builen zal hij straks uitleggen. Verder verkopen ze nog wat souvenirs. Je kunt bellen door aan een touw te trekken. Op zaterdag zijn ze over het algemeen met twee molenaars bezig, want dan kan er één van de twee naar beneden voor 't winkeltje.

Builen en koffie

Benthuizer molenkoekjes, molenwitbrood, "De Haas" pizza, enzovoort. De kruidkoek smaakt heerlijk.

We lopen naar de elektrische schudzeef (buil), die aan de andere kant staat opgesteld. Kees legt uit hoe je gebuild meel kunt maken. Je schuift eerst de grofste zeef in het apparaat. Er zijn drie soorten zeven, die van grof naar fijn gaan (van 600, 400 en 200). Je doet het volkorenmeel erin en zeeft eerst de zemelen eruit. Daarna met een fijnere zeef de griezen, dan krijg je wit bloem. Verder gaan ze hier niet met zeven, omdat het meel dan te duur wordt. 'Op de meeste korenmolens hebben ze een zeskante buil. Daar gaat het builen op windkracht', ver-

Geen haken zoals op alle molens maar felrode lijmklemmen. Je moet maar op het idee komen.

telt Kees. Hij vervolgt: 'Vroeger hingen ze een fijn geweven zak op en sloegen ze nét zo lang met knuppels, totdat het meel eruit viel. De zemelen en griezen bleven dan in de zak over'.

Maalzolder

De werkplek van de molenaar. Kees legt uit wat de gang van zaken is hier. Het eerste wat hij doet is het bekijken van de meters en die getallen noteren in het maalboek. We kijken mee, op dit moment is de hygrometerstand: 54, de barometer staat op 1025 hPa en de temperatuur is 17-18 °C. Aan het einde van de dag wordt de eindtellerstand genoteerd samen met andere maalboek gegevens.

Kees wijst ons op de luiluiken in de vloer, waardoor de zakken kunnen worden getransporteerd d.m.v. het luiwerk. Afschietwerk heeft 'De Haas' niet, daar is geen

Dit is een zakkenklopper! Maar het vermoeden bestaat dat de werkelijke klopper de molenaar zelf is.

ruimte voor.

We zien twee meelpijpen met maalbak, waar zakken aanhangen d.m.v. zeildoekklemmen. Geen haken, zoals je bij andere molens ziet. 'Deze klemmen zijn veilig, maar je moet wel regelmatig schudden aan de zak, anders schiet de klem eraf.' Kees doet het voor en vertelt vervolgens dat ze twee koppels kunststenen hebben. 'Gerst malen we op wind, dat is voor veevoeder en voor de consumptie malen we op stroom.

We bekijken het lichtwerk. Bijzonder is dat de bolspil (of peerijzer) in een taatslager met rollen zit, dat in een ijzeren 'kussen' (dus niet in een taatspot op een houten kussen) op de pasbalk is bevestigd. Het stellen gebeurt dan ook met ijzeren schroeven i.p.v. met duw- en trekwiggen. Een regulateur voor het bijhouden of uitlichten van de stenen is niet aanwezig. De molenaar doet dat handmatig met het touw aan de lichteboom. Verder is het maalkoppel nog voorzien van een afhouder, een klein hefboompje waar een gewichtje aanhangt. Met deze afhouder kan men de felheid van de aanslag regelen, waarmede de schuddebak wordt heen en weer bewogen

Een kruirad geblokkeerd m.b.v. een palstok.

en daarmede wordt dus bepaald de hoeveelheid graan die in het kropgat valt.

De zakkenklopper moet zeker gefotografeerd worden. Molenaar Siebert senior (één van de zeven molenaars van 'De Haas'), die langs komt, hangt decoratief een witte meelzak over deze houten standaard, waar je zo handig zakken overheen kunt trekken waardoor het mogelijk is de zaak goed uit te kloppen waarbij het meel wegwaait.

We gaan naar buiten op zoek naar andere bijzonderheden. Op de stelling zien we dat de zon volop is gaan schijnen. 'Kijk, we hebben een kruiketting en een bezettouw', zegt Kees. Verder laat hij zien dat er geen spaakketting aan het kruirad zit, maar een houten balk (pal) die vastgezet moet worden. Kijkend naar boven zien we de kap die met zinken leien gedekt is, zoals wel vaker voorkomt in deze streek. De windvaan is in de vorm van een haas, die er vandoor gaat.

Een combinatiezolder en kapzolder

Een trapje hoger. Op de steenzolder bevinden zich twee steenkuipen met daarin twee koppels kunststenen, 16ders (1.40 m) 'Ik heb wel eens een ezelsbruggetje van iemand gehoord', vertelt Teun, '15ders: 15.00 uur= 3 uur, dus de steen is 1.30 m in doorsnede of neem nu de 16ders: 16.00 uur = 4 uur, dus 1.40 m.' Handig!

Kees gaat verder met zijn verhaal, dat hier op neerkomt: Op de zakkenbank kun je zakken graan neerleggen. Het graan gooi je in de kaar, vervolgens komt het door het kropgat tussen de stenen. De steenspil met daaromheen het steenrondsel, kun je uit en in zijn werk zetten met de keer- en de maalneut. Op de kapzolder is dit in de vloer goed te bekijken.

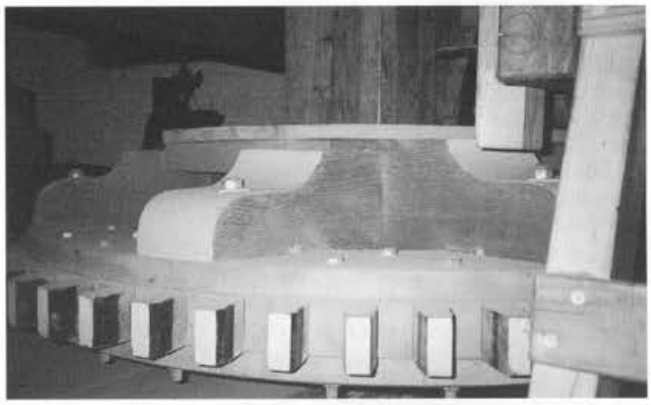

Het spoorwiel van molen De Haas. We weten eigenlijk niet wat we hier nog over moeten vertellen. Meters papier met elkaar volledig tegengestelde meningen zijn hier over volgeschreven. Maar ondanks alles hij doet goed zijn werk.

Kruivloerschoren ter voorkoming van het losraken en verschuiven van de kruivloer op de bovenzijden van de stenen romp.

Het grote spoorwiel draait. 'Dit is ook bijzonder', vertelt Kees, 'ze hebben het spoorwiel omgedraaid en op de kruisarmen de luitafel bevestigd.' Nu draait dus het luiwiel op het spoorwiel! Dit schijnt wel vaker voor te komen.
Aan de wand hangt een lange houten lat: de rij, die gebruikt wordt bij het billen van de stenen. Dat wordt hier gedaan bij de slagschaduw van een tl-buis. Niet bij het licht van een kaars, zoals vroeger gedaan werd. Eerst moet met de steenkraan de loper omhoog getakeld worden om bij de ligger te kunnen.
Nog even naar boven naar de kapzolder voor de laatste bijzonderheden. Alles ziet er even verzorgd uit. De vang is een Vlaamse blokvang hout op hout, dus het bovenwiel heeft een eikenhouten voering en de vangstukken zijn van wilgenhout. 'Voorzichtig vangen,' zegt Kees. Tegen de wand zien we vier kruisschoren die de kruivloer op zijn plaats houden. Dat kom je ook niet overal tegen.
Over deze knusse korenmolen raken we niet uitgepraat, maar het wordt tijd om te vertrekken. We dalen rustig af en krijgen tot slot allebei een pondje pannenkoekenmeel netjes afgewogen door Kees mee. Om de lekkerste pannenkoeken te kunnen bakken van de streek. Na afscheid te hebben genomen verlaten we dit rustige dorp.

Ter informatie: Dit is de vierde molen, die we bezoeken voor de Gildebrief. Over Oliemolen De Zoeker, Pelmolen Het Prinsenhof en Paltrok houtzaagmolen De Eenhoorn kunt u lezen in eerdere nummers. De naam van mijn rubriek is op klank uitgekozen. Gijs is dus de naam van iedereen die met mij meegaat. Tot nu toe was dat Teun van Geest, molenaar van de Stevenshofmolen. Zelf ben ik sinds twee jaar in opleiding. Een goede manier om je de theorie eigen te maken is het bezoeken van molens. Voor mij is een nog betere manier om er vervolgens over te schrijven. Gezien mijn achtergrond en opleiding schrijf ik voor mijn plezier regelmatig artikelen op basis van interviews.

Alice de Wit

Bronnen:
Basisopleiding Vrijwillig molenaar, Hoofdstuk 12. 'De Korenmolen'
Volkoren receptenboek, Windkorenmolen "De Haas" Benthuizen
Jan Eland, Korenmolens, versie '97

Geen bezetketting maar een touw.

's Lands wijs, 's lands eer

Naar aanleiding van de artikelen van Johan Straver en Jan den Besten ('s lands wijs, 's lands eer in de Gildebrief), zou ik graag een reactie willen geven.
Het frappeert mij wel hoe regionaal, ja zelfs hoe lokaal molentermen en gebruiken kunnen zijn!
Uit het artikel van Jan blijkt dat in grote delen van de Alblasserwaard het woord in- en uitspannen van de zeilen als zijnde gebruikelijk gehanteerd werd.
Echter wat betreft de termen op- en afzeilen of in- en uitspannen; ik heb bij ons in de familie eigenlijk nooit anders gehoord dan "op- en afzeilen", als er bij ons thuis commando's werden gegeven dan was het, "zeilt um maar op" of "zouwie um nie is afzeilen".
Het één en ander kan ik verklaren uit het feit dat er altijd een fundamenteel verschil is geweest tussen de molenaars in de Kinderdijk en de molenaars op de poldermolens in de Overwaard.
Waarbij de molenaars in de Kinderdijk altijd werden aangeduid als de 'voormolenaars' en de poldermolenaars in de waard als de 'binnenmolenaars'.
Ik heb met Jan over dit verschil in molentermen gesproken, en deze gaf aan dat het gebruik van de term op-en afzeilen in Kinderdijk weleens te maken kon hebben met het feit van de aanwezigheid in heden en verleden van

grote scheepswerven (zeilschepen!), een verklaring die ik deel. Verder heb ik nog eens een aantal Kinderdijkse aanduidingen van molenzaken genoteerd.

Het zonder zeil malen werd altijd aangegeven als "met dun leges (hekkes) male".
Een duikertje werd door mijn vader altijd getypeerd als een 'puntje', trek maar twee puntjes; of trek maar twee 'hallefies' (twee halve zeilen). Zeilen vermeerderen klinkt altijd als "bijleggen"; leg d'r maar twee volles bij, of leg d'r maar een sturrumstukkie (is een hoge lijn) bij.
De termen bezet- en kruiketting werden thuis nooit gebruikt, hier was de bezetketting gekend onder de naam: staartketting. De kruiketting had de naam kruireep, meestal afgekort tot réép, en er klinkt nog steeds over de 'meulewurf': "leg dun réép is uit". (Reep is de aanduiding voor een dik touw.)
Als we krimpend gaan kruien, dan gaan we 'inkruien' (kruitum maar een stukkie in).
Een molenroed is bij ons een meuleroei en de heklatten worden altijd de hekkes genoemd.
Ook de term wachtdeur wordt nooit gebezigd, dit is de "bakdeur", zo ook de term voor- en achterkeuvelens en wordt altijd gesproken over het voorfront (en achterfront). Het woord stormluiken is bij ons ook niet in zwang, dit wordt altijd aangeduid als de stormblinden. (sturrumblinden).
De bovenschijfloop/onderschijfloop wordt altijd aangeduid als bovenschijf/onderschijf.
Ten aanzien van de vangstukken wordt in plaats van "kopstuk" altijd het woord "bovenstuk" gebruikt.
Ook kennen we de vooras en de achteras. En ik heb sommige familieleden de poortstokken wel is horen aanduiden als de "speren", helaas zijn er (bijna) geen beroepsmolenaars van de Kinderdijk en familieleden meer in leven om na te vragen of dit nu een algemeen Kinderdijks woord was.

De molens in de Kinderdijk worden altijd gekend onder de namen van de desbetreffende molenaars en niet onder hun officiële benamingen(nummers).
Het vangen van de molen wordt uitgeduid als 'houw um maar' of 'ome Arie houtum'.
Het in bedrijf stellen van de molen of een ander end naar beneden halen is "Jaap haaltum op" of "haaltum maar op".
Een (sterke) plaatselijke toenemende wind (vooral waarneembaar in de zomer) kennen we als een horrel; meer dan eens gehoord "kijk ome Jantjie krijgt een horrel(tie)".

Het woord 'horrel' brengt mij (even terzijde) op een ander 'Alblasserwaards woord', nl. het woord 'horrek' Tot mijn grote verrassing kwam ik dit woord in het hoofstuk "een slechte wentelas en een gestoorde zaterdagavond" in het schitterende boekje van G. Husslage DZ 'nieuwe schetsen uit het oude Zaanse molenleven' tegen.
Husslage schrijft dat hij nimmer achter de betekenis van dit woord is gekomen, echter bij ons in streek is het een woord wat nog regelmatig wordt uitsproken, en we duiden hiermee een lomp en onbehouwen (onbeschoft) individu aan.
Misschien is het ook wel leuk om te weten dat we nog woorden kennen als 'muikert' (gemeen en achterbaks personage) of 'brakkie' (is een baby).

Maar goed, terug naar de molens.
We kennen ook een bovenwind = een oostenwind en een 'benejewind' wat een zuidwestenwind is. Een invallende dooiperiode wordt vaak gekenmerkt door een opvallend fenomeen dat het geluid ver gaat dragen en dan kunnen we opeens de trein van Sliedrecht horen en wat door ons getypeerd wordt door de woorden "het wordt horig in de benejenne". Sterk wisselend buiig weer brengen we onder woorden als "de lucht is zo slap as een vaatdoek".

Het op hol slaan van de molen kennen we als zijnde "Piette Jong ging an de klis" en als een molen maar langzaam rondgaat, dan staat hij maar een "bietjie te soppe".

Of als de molen gewoon lekker doorloopt dan is het "nou, hij (of wat ik van mijn vader ook wel hoorde; opoe) krijgter zin in". Als er een buiige lucht verschijnt waar het één en ander uit te verwachten is zeggen we thuis "d'r ken wel is een snéértie uit kommen". Ook kennen we in de Kinderdijk stinkluchten, maar dit is bij de meeste van ons in de dagelijkse gang naar het kleine kamertje welbekend!

Met vriendelijke groet, Arie Hoek
molen nr. 5 van de Nederwaard, Kinderdijk

Ps. van de redactie: in het Gooi zijn de uitdrukkingen Horrik en Muikert ook nog bekend en zijn daar afleidingen van resp. "wat een hark" of een samentrekking van hooihark. Deze verklaring is duidelijk het tweede woord minder, maar het Oud Hollands werkwoord smuigen of wel smuigert betekent een huichelaar of kwaadspreker.

Jonge Jan weer verliefd

Naamswijziging maakte van de Jonge Jan weer De Liefde
3 juli 2002 was een belangrijke dag in de lange geschiedenis van de molen te Uithuizen. Aan een periode van 39 jaar waarin hij de naam Jonge Jan had gedragen kwam een eind en werd de oorspronkelijke naam "De Liefde" weer ingevoerd. Daar was ruim een jaar bemoeienis van veel personen en instanties aan vooraf gegaan, want de gemeente, als eigenaar van de molen, ging met zoiets ingrijpends als een naamswijziging nu eenmaal is, niet over één nacht ijs.

De huidige achtkante molen werd in opdracht van Harm Mulder gebouwd in 1866 en droeg de naam De Liefde. Later was de molen in het bezit van P. Dijksterhuis. In 1946 kocht J. Smid de molen. Hij liet hem enige keren herstellen en zo ook in 1961/1963 en op 14 oktober 1963 werd de molen officieel weer in gebruik genomen. Op de nieuw aangebrachte baard werd de naam van de molen vermeld en die naam was tot veler verrassing en van sommigen zelfs tot grote verontwaardiging niet De Liefde maar Jonge Jan. De toenmalige burgemeester Brinkman vroeg daarop aan de molenaar waarom de molen niet de oude naam gekregen had. Het antwoord van molenaar Smid was: "Börgmeester, d'r komt 'n nije noam op: want oet de Laifde is de jonge Jan geboren!" En daarmee hernoemde molenaar Smid de molen naar zijn in 1962 geboren kleinkind Jan Smid.

Eind 1986 verkocht Jan Smid de molen aan de toenmalige gemeente Hefshuizen, nu gemeente Eemsmond. De Ommelander Courant plaatste op 26 februari 1987 een interview met Smid en daarin zegt hij o.a.:
"Toen wij hier kwamen stond de naam 'De

Liefde' niet op de molen. We hebben hem toen maar omgedoopt in 'De Jonge Jan', naar onze kleinzoon. Die naam staat er nog steeds op. Dat zal wel niet zo blijven, want die naam had alleen voor ons maar zin."

In hetzelfde jaar stelde Alje Bolt, schrijver van het boek over de geschiedenis van Uithuizen, B&W schriftelijk voor de molen zijn oorspronkelijke naam De Liefde terug te geven.
B&W reageerden daarop van oordeel te zijn dat de restauratie van de molen een goede aanleiding was om te overwegen de molen zijn oorspronkelijke naam terug te geven. Tot daden kwam het echter niet.
In 2001 richtten de heer J.Y. Kremer en ik opnieuw een verzoek aan de gemeente en dat werd dus, na lang en zorgvuldig beraad, gehonoreerd.
En daarmee kwam de voorspelling van Smid, na 39 jaar, op 3 juli 2002 toch nog uit.
Een week tevoren was de aanwezigheid van een hoogwerker niet alleen benut voor het teren van de achtkant en het vervangen van de sterk verroeste vangketting, maar ook voor het aanbrengen van de nieuwe naamborden op de baard.
Deze naam is op trespa-platen aangebracht en het sierlijke lettertype van De Liefde behoort tot het half schrijflettertype Monotype Corsiva. Dit lettertype is op de computer terug te vinden in het Windows Office pakket.
Tussen de middag hield de weerman van TV Noord, Derk Bosscher, vanuit de kap van de molen zijn weerpraatje en daarmee vestigde hij tegelijkertijd de aandacht op de naamswijziging die deze dag officieel plaatsvond.
De baard met daarop de nieuwe naam kwam daarbij goed in beeld en was 's avonds in het ganse Groninger land te zien.
De feestelijke gebeurtenis die 's middags plaats vond trok ca. 40 genodigden en belangstellenden. Hieronder waren o.a. B&W van de gemeente Eemsmond; de kinderen van de voorlaatste molenaar, t.w. de heer D. Dijksterhuis en mevrouw J. de Vries-Dijksterhuis, de zoon en kleinzoon van de laatste molenaar Smid en hun echtgenotes, t.w. de heer en mevrouw Smid sr. en de heer en mevrouw Smid jr. (Jonge Jan en zijn ge Liefde), het achterkleinkind van molenaar Mulder die de molen in 1866 heeft laten bouwen, t.w. mevrouw R. Bolhuis-Mulder en oud molenaarsknecht de heer J.Y. Kremer en zijn echtgenote. Tevens waren er vertegenwoordigers namens diverse molenstichtingen in het Groninger land, alsook collega molenaars, e.v.a.

Om 14.00 uur sprak ik een woord van welkom, waarna ik het woord gaf aan wethouder Geert Knol, die een speech hield waarin hij o.a. inging op de geschiedenis van de molen en op die van naamswijzigingen in het bijzonder.
Hierna voltrok hij op symbolische wijze de naamswijziging door het lint door te knippen dat rond het onder in de molen staande molenmodel was gebonden. Door deze handeling was de baard van de molen te zien, waarop het jaartal van de bouw - 1866 - en de naam De Liefde is te lezen.

Na deze plechtigheid was er een drankje en een hapje en van de gelegenheid om de molen te bezoeken maakten velen gebruik. Evenzo om buiten, staande in de Molenwierdstraat, de nieuw aangebrachte naam op de baard van de molen te bekijken. Onderwijl liet ik de molen draaien, tot plezier en genoegen van velen.

Bob Poppen, vrijw. molenaar
op De Liefde te Uithuizen (Gr.)

Restauratie Friedesse Molen

In de laatste Gildebrief stond een oproep betreffende foto's van de Friedesse Molen te Neer. Jammer genoeg stond er geen tekst bij. Welnu, wellicht dat ik u die wel kan leveren.
De foto's zijn ongetwijfeld gemaakt door een vriend van de Friedesse Molen. En die hebben we er velen in het dorp. Zoals wellicht bekend wordt de watermolen op dit moment gerestaureerd en op 19 juli 2002 geopend door gouverneur B.J. baron Van Voorst tot Voorst.
De Friedesse Molen (onderslag) wordt al in de veertiende eeuw genoemd. Het oudste aangetroffen document is van 1343. De molen raakte in 1962 in onbruik. Toen is het stuwwerk afgebroken in het kader van de kanalisatie van de Neerbeek. Het waterschap Midden-Limburg had vier jaar daarvoor al het stuwrecht afgekocht van de laatste molenaar, Alphons van Stekelenburg.
Het hele dorp sprak schande van de teloorgang van de pittoreske molen, getuige krantenberichten van die tijd..
Ook het rechttrekken van de meanderende beek was voor menig dorpsbewoner een doorn in het oog. Niet alleen werd de molen onbruikbaar, ook het natuurschoon werd er flink door aangetast.
Midden jaren zeventig en eind jaren tachtig werden serieuze restauratiepogingen ondernomen. Maar de her-

De Friedesse molen prachtig gelegen aan de rand van het dorp, maar helaas is haar het levenswater door dommigheid ontstolen . Maar links op de foto ziet men reeds de damwanden staan die het herstel van deze eens gemaakte fout recht zullen zetten.

Belangstelling genoeg bij het wegnemen van het restant van het oude rad.

Zo te zien is er wel enig werk te verzetten om de molen weer water te geven om haar weer te laten zijn wat ze moet zijn "Een werkende watermolen".

bouw van de stuw vormde het struikelblok. Het toenmalige waterschap wilde er niet aan meewerken.
In 1997 werd de initiatiefgroep Friedesse Molen opgericht door een tiental inwoners. Stap voor stap werden alle betrokken instanties en overheden benaderd. Dit keer lukte het, dankzij standvastigheid. De totale kosten zouden 2,5 miljoen gulden bedragen.
Het huidige waterschap Peel en Maasvallei stelde wel voorwaarden. Er moest een moderne, op afstand bestuurbare stuw worden gebouwd in de beek zelf. Met deze stuw kan het waterschap het stuwpeil van de beek regelen.
De stichting Friedesse Molen mocht vervolgens bij de molen de authentieke stuwwerken, bestaande uit een metalen raamwerk met een maalsluis en zes lossluizen herbouwen. Daarnaast mag de molen alleen voor recreatieve doeleinden worden gebruikt, vooralsnog alleen in de weekeinden.
Het oude stuwpeil van de Friedesse Molen bedroeg 17.49 m. + N.A.P. De stichting mag evenwel slechts tot 17.15 m. N.A.P. opstuwen, 34 centimeter lager dus.
Het waterschap is bang dat anders de onderhoudspaden te zeer vernatten. Gevolg is wel dat er een stuwhoogte wordt verkregen van 75 centimeter tegen anders vroeger 120.
Daarnaast moest bij de restauratieplannen een ander probleem worden opgelost. De bodem van de beek was bij de kanalisatiewerkzaamheden in 1962 met een meter verhoogd. Een gevolg hiervan was dat het waterrad van de molen ruim een meter in het onderwater stond. Zo kregen we de molen nooit aan het draaien.
Met behulp van de Belgische firma Ecowatt, molenbouwer Harrie Beyk uit Afferden en de rijksdienst voor de monumentenzorg werd een oplossing gevonden. De as verhogen en het nieuwe rad wat kleiner qua diameter maken. Ecowatt stelde bovendien voor een Ponceletrad te laten maken in plaats van het bestaande eenvoudige ijzeren schoepenrad, dat vermoedelijk rond 1900 was gemonteerd als vervanging van een houten rad. Het rendement zou daarmee behoorlijk stijgen. In verband hiermee moest de ark van de maalsluis worden aangepast aan de vorm van het nieuwe rad.
De molen zelf werd in oude luister hersteld. Het gaande (gietijzeren) werk was nog geheel in tact. Alleen de houten kammen werden vervangen.
In verband met het verhogen van de gietijzeren as werd ook de gehele maalzolder circa dertig centimeter verhoogd. Op de maalzolder werden de maalkisten geheel vernieuwd. De zolder zelf moest opnieuw worden beplankt (populier). Alle nog bruikbare onderdelen werden door de molenbouwer hergebruikt. De molen heeft zo de oude sfeer van weleer grotendeels behouden. Intussen zijn een aantal inwoners van Neer bij het Gilde in opleiding om de molen te bedienen.

Graag berichten we u later meer bijzonderheden over deze bijzondere watermolen in Neer.

Egbert Hanssen

Oud en der dagen zat, maar niet van het vele draaien.

Het gaffelrad van het luiwerk wacht op betere tijden.

Zwervende wielen

Molenwielen maken soms een hele reis om weer aan het werk te kunnen. Om zo'n reis aan de vergetelheid te ontrukken is dit artikel geschreven.

Gesprek
Toen Jan Poland en ik op vrijdagmorgen 21 juni 2002 aan de koffie zaten, vlak voordat de oude roed van molen De Kat te Uitgeest eruit gehaald zou worden en de twee nieuwe roeden erin zouden worden gehesen door een enorme kraan die over het smalle dijkje aan kwam rijden, hadden we het over molenwielen.
Daar zijn er nogal wat van. We hebben bovenwielen, spoorwielen, ravenwielen, gaffelwielen, luiwielen, kruiwielen, varkenswielen, vijzelwielen,

De 2e Broekermolen zoals hij er bij stond in 1975, zonder wiekenkruis en nog lekker veel bomen op de molenwerf.

lantaarnwielen, wentelwielen, steenwielen, waterwielen en kamwielen, maar ook onder- en bovenbonkelaars, schijflopen, steenschijven en rondsels om er maar een paar te noemen. En dan heb je nog wielen met haakse kammen, radiale kammen en conische kammen. Je wordt er draaierig van. Geen wonder dat degenen die met de opleiding vrijwillig molenaar beginnen denken moet ik dat allemaal op het examen weten?

De kraan stond inmiddels gereed en het duurde niet lang of de oude roed lag naast de molen, net als de eerste oude roed op 27 mei 2001 maar die was er vanzelf tijdens het malen uitgevallen. Vlak voordat de nieuwe roed in het asgat op z'n plaats werd gehesen bekeek ik de molen vanaf de staartzijde. Ik had toen een molen met een roed van 38,5 meter hoog (askop 13 meter en roed 25,5 meter), de langste roed op de langste dag!

Maar nu even naar het verleden

In juni 1971 bezocht ik enkele molens in de Zaanse Schans in Zaandam. Op de zaagvloer van de paltrokmolen De Gekroonde Poelenburg stonden een aantal mensen met elkaar te praten. Zij vertelden mij dat zij bezig waren met de opleiding voor vrijwillig molenaar. Iedereen kon daaraan meedoen maar dan moest je eerst een briefje met een verzoek daartoe sturen naar de heer Zwijnenberg die aan een gracht in Amsterdam woonde. Dat was natuurlijk snel geregeld. Daarna druk in de weer met de opleiding onder leiding van Jo Vooren op molen Het Pink.

En dan de ramp op 7 september 1971 als molen De Kat verbrand. Maar zoals de meeste wel zullen weten, na veel besprekingen en nog veel meer werk volgde de herbouw en de opening van de nieuwe molen op 15 december 1973 zonder dat de in 1972 opgerichte stichting 'Uitgeester Molens' daarvoor subsidie ontving. Het benodigde geld werd door allerlei acties door de stichting bij elkaar geschraapt. Eén zo'n actie was de tentoonstelling van molenvoorwerpen in de Hervormde Kerk te Uitgeest. Die was op drie weekenden te bekijken te beginnen op Vrijdagavond 11 augustus 1972. Het speet me wel dat ik er die zaterdag niet bij kon zijn.
De reden was dat ik op 12 augustus 1972 op de Berkmeermolen waar toen Nel van Leijen woonde, examen moest doen. De examinatoren waren destijds Evert Smit, Dirk van Vliet en Joop Malisse en de secretaris was Arie de Koning. Met een goed gevoel, want ik was geslaagd, de volgende zondag weer naar de tentoonstelling.

Overal hadden we de spullen vandaan gehaald. Toevallig was ik kort daarvoor nog in het polderhuis in de Schermer geweest. In de schuur er naast, waar de kegelbaan is, stond een prachtig wiel. Het was een onderbonkelaar. Na overleg met de Schermer molenstichting kon dat wiel op de tentoonstelling geplaatst worden. Toen De Kat geopend was werd het wiel in de molen gezet. Wij hadden toen al ideeën om alle Uitgeester molens weer maalvaardig te maken en dan is zo'n wiel weer een meevaller.

Schermer wielen

In het voorjaar van 1975 reed ik door de Schermer langs molen E, waar nu Arie Butterman, de molenaar van de Schoolmeester in Westzaan, woont. Daar buiten de molen in het gras lag een wiel! Dat was gewoon uit de molen gekieperd en als dat daar een paar jaar blijft liggen is het verrot, dacht ik. Dus op naar de voorzitter de heer Barendrecht. Na een gesprek met hem over onze plannen met de Uitgeester molens mochten wij het wiel wel weghalen.
Nu was de eigenaar van de Tweede Broeker molen de heer Ouke Baas. Hij voelde wel voor ons idee om zijn molen te restaureren. Dus togen we samen op weg naar de molen E en met enige moeite kregen we het wiel in het karretje. Weer een wiel in molen De Kat zo dacht ik. Nu was dit wiel een vijzelwiel en dat bleek net even te groot om door de deur te kunnen. Dan maar bij de Tweede Broeker naast het schuurtje plaatsen. En zo stond dat daar tentoongesteld tot half juni 1975. Regelmatig even langs de molen waar Ouke Baas 's zomers vaak verbleef. En dan gaat er toch wel een schok door je heen als je 's morgens vroeg ziet dat het wiel is verdwenen. Gewoon gestolen!
Meteen de volgende dag een brief naar alle molenmakers en zoveel mogelijk molenstichtingen die mij toen bekend waren en naar vele landelijke- en streekbladen. Het wiel met een diameter van 190 cm en 40 cm breedte was tussen 8 en 14 juni 1975 gestolen, zo stond er in de kranten. Dat heeft wel geholpen. Want kennelijk zagen de dieven wel in dat het nu nergens te verkopen zou zijn. Gevolg was dat op 26 juni het wiel in een slootje naast de molen werd gesmeten. Daar vonden wij het tot onze verbazing terug.
Nu terug naar molen De Kat. We moesten dit wiel wel eerst uit elkaar halen om het in de molen te krijgen. De onderdelen netjes opgestapeld op de eerste zolder. De steek van de kammen van beide wielen was gelijk zodat ze samen gebruikt konden worden.

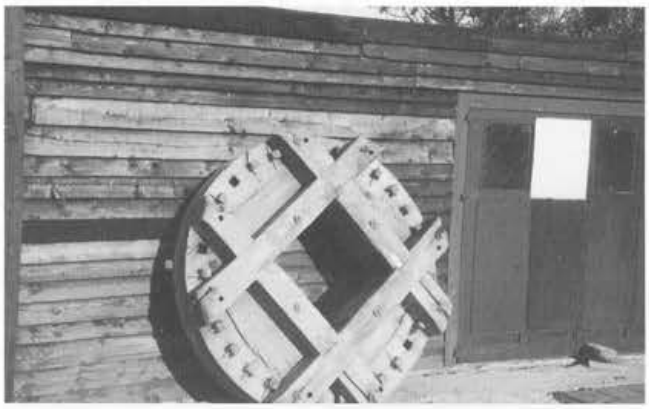

Het eens gestolen Schermer wiel staat hier nog te pronken, geleund tegen de schuur bij de 2e Broekermolen. Stil en geduldig wachtend op nieuwe taken.

De prachtige achtkante binnenkruier de Bosmolen. Wat moet dat voor molenliefhebbers een wonderschoon gezicht geweest zijn om b.v. zo'n nieuw geplaatst molencomplex zoals bij Schermerhorn klaar te zien staan aan de rand van het nog niet droog gelegde meer, bij aanvang van hun taak.

Nu we 27 jaar verder zijn zal de situatie in de Schermer over enige tijd ook enorm veranderen. De stichting heeft nu een subsidietoezegging van ruim vijf miljoen gulden om alle molens maalvaardig te maken. Dus nu geen wielen meer eruit maar erin. Misschien is er zelfs een kans dat er een nieuwe molen wordt bijgebouwd om een complete driegang te realiseren. Als dat lukt zijn er dus weer 12 poldermolens in de Schermer evenveel als begin 1966. Toen werd molen L op 27 maart 1966 door bliksem getroffen waardoor hij geheel verbrandde.

De Bosmolen te Egmond geduldig wachtende als eindpunt van de zwervende wielen.

De Tweede Broeker molen

Ouke Baas heeft de molen draaivaardig gemaakt. Maar maalvaardig was niet mogelijk vanwege de hoge kosten. Toen in 1983 de molen door Ouke Baas werd verkocht aan Niels Daan werd door de stichting, die inmiddels "Stichting Uitgeester en Akersloter molens" heette de subsidie aanvragen in gang gezet. Daarna stelde de provincie Noord-Holland een extra bedrag van 80.000 gulden beschikbaar en konden we aan het werk. Dit bedrag was een deel van de gelden die beschikbaar waren voor de BWO-regeling en deze regeling werd opgeheven. (BWO= Bescherming Waterstaatswerken in Oorlogstijd).

Na het uitgraven en opknappen van de waterlopen en vijzelkom en aanbrengen van koningsspil, boven- en onderbonkelaar, vijzelwiel en vijzel was de molen weer geheel maalvaardig.

De Bosmolen

In Egmond aan de Hoef staan twee molens, de Wimmenummer van Eric Zwijnenberg en de Bosmolen. De Wimmenummer maalt veel en verkeert in prima staat. Maar halverwege de jaren tachtig stond de Bosmolen er vervallen bij. Het riet was bijna geheel verdwenen zodat je het bovenwiel vanaf de grond zo kon zien. Na overleg met de vereniging Alkmaarse Molens werd eind jaren tachtig een nieuwe stichting opgericht, de stichting 'Molens Alkmaar en omstreken'.

Na veel moeite om al het benodigde geld bij elkaar te krijgen kon met de restauratie worden begonnen. En dank zij het vele werk dat de toekomstig molenaar, Peter Heere, heeft uitgevoerd kon er weer een maalvaardige molen komen. De vijzel was aanwezig en de motoraandrijving werd verwijderd. En dan blijkt hoe nuttig een "voorraadje" wielen is. Want met de onderbonkelaar en

Een voorbeeld van het ware molenmakerswerk. Een nieuw vijzelwiel voor de 2e Broekermolen.
Goed te zien is dat de kammen pas in model gestoken worden als ze al in het wiel geplaatst zijn. Nu zijn het nog rechthoekige uit de velg stekende klossen.

het vijzelwiel uit molen De Kat kon de restauratie tot maalvaardige molen tot een goed einde komen.

We kunnen de molen nu heel vaak zien malen want sinds de opening woont de familie Heere in de molen. En de twee wielen kunnen hun werk weer doen.

Wie nu in Egmond aan de Hoef is en langs de malende molen komt weet dus dat daar twee onvervalste Schermer wielen na vele omzwervingen hun taak verrichten waarvoor zij enkele honderden jaren geleden met liefde en vakmanschap werden gemaakt.

Gerbrand de Vries

Dansen op een kruispaak en het achterwerk van Sinterklaas

De afgelopen tijd heb ik het 'genoegen' geproefd om als tijdelijke molenaar op twee wipmolens te mogen malen. Naar aanleiding van dit gebeuren wil ik een paar dingen aankaarten die ik heb moeten constateren en die in mijn visie niet mogen plaatsvinden op dit soort molens.
Opvallend was dat ik op beide molens dezelfde fouten heb geconstateerd.

Het eerste waarover ik gevallen ben betrof de smering van het zetelkruiwerk.
Aangezien zetelkruiwerken van nature al niet echt lekker werken, is een goede smering van cruciaal belang op dit type molens.
Welnu, op beide wipmolens trof ik een situatie aan die op zijn Hoekeriaans getypeerd zouden worden door de woorden "zo droog as 't achterwerk van sinterklaas" (en ik verzeker u dat dat droog is!). Met name de smering van de onderzetel was op beide molens ver onder de maat, zo ook de smering tussen de kalven.
Na deze constatering heb ik enige collega-molenaars bereid gevonden om mij bij te staan en te helpen om de molens rond te kruien, en ben ik gewapend met smeerspaan en geschikt vet de onderzetel, kalven en bovenzetel van de wippers gaan bewerken.
Toen kreeg ik met de eerste kennismaking met voornoemd kruiwerk opmerkingen van mijn vrouw zoals: "je moet toch je bloeddruk eens laten nakijken, je ziet zó rood"... of: "tjonge, nooit geweten dat je op een kruispaak ook kon dansen!"
Deze geduchte smeerbeurt had een opmerkelijk resultaat. Hoewel één van de wipmolens een gebroken en een gekraakte kokerbalk heeft, en als resultaat van voornoemd euvel ook een gekraakte voegburrie, konden we na de smeerbeurt de molen met ons drieën rondduwen.
Kortom, bedenk: een molen is net een vrouw, gewoon regelmatig laten zien dat je gek op haar bent, en vooral niet bij woorden laten!

De tweede overeenkomst die ik op beide molens aantrof, was het feit dat ik op beide molens de kneppel incompleet aantrof en derhalve niet voor gebruik geschikt. (Het kneppeltouw ontbrak.)
Laat ik over één ding duidelijk zijn, molens zijn behalve monumenten ook werktuigen en beschikken in het algemeen over weinig overbodige attributen! Voor mij is het onbegrijpelijk waarom men niet de moeite heeft genomen om dit in orde te houden!

Ik kan zelf uit ervaring praten als ik vertel hoe een molen (behoorlijk hard) malend linksom ging (door toedoen van een onervaren schilder) en we door de kneppel te gebruiken de molen tot stoppen konden krijgen. Een kneppel hoort in orde te zijn en kan van vitaal belang zijn!

Het laatste wat ik op een molen aantrof, doch de laatste tijd ook meer en meer bij collega's zie, is dat men de reuzel in de kap van de molen hangt.
Wat bij wat hogere temperaturen in de zomer een enorme smeerboel geeft (nog niet over de stank gesproken), want reuzel smelt vrij gemakkelijk.
Het beste kan men reuzel op een koele donkere plaats bewaren, zelf heb ik op mijn eigen molen in de kelder een z.g smeerkist (tegen het ongedierte) met daarin de reuzel en de bijenwas. Overigens strekt het tot aanbeveling om de eventuele 'verse' reuzel eerst een jaar te laten 'besterven' (laten liggen) en daarna voor gebruik aan te wenden.
Ook kan men de z.g. kant-en-klare reuzel aanschaffen. Dat brengt mij trouwens op het laatste punt, blijkbaar is de vertrouwde reuzel bij sommige molenaars ook al niet meer in trek en trof ik op één van de voornoemde molens geen reuzel aan maar frituurvet waarmee gesmeerd werd!
Toen na enige tijd de ondertaats begon te protesteren, bleek tot mijn stomme verbazing dat men zelfs daar frietvet had ingedaan.
Hetgeen enige termen van mijn kant ontlokte en voor degene die menen dat de wipwatermolen een soort van frituurpan is, raad ik aan om zo spoedig mogelijk in contact te treden met een betrouwbaar psychiater voor een consult.

Met vriendelijke groet,

Arie Hoek
Molenstraat 62
2961 AM Kinderdijk

Meer volk in je molenwinkel
door samenwerking met de SOEZIE-club

Soezie Club

Uniek promotioneel concept :
- Ruim assortiment 'alles om thuis te bakken'
- Gratis receptenmagazine voor je klanten
- Baklessen door professionele bakkers
- Interactieve site op internet www.soezie.be

Interesse?
Bel gratis (0800) 022 92 10. Vraag naar Rita Wanten

Indianenverhalen versus de waarheid

Van het ongeluk in Veenendaal ben ik, toen ik daar van hoorde, behoorlijk geschrokken. Ik wilde zo snel mogelijk weten wat zich daar nu precies had afgespeeld. Ik vroeg me af hoe groot de kans was dat mij dit ook gebeurde. Ik weet uit ervaring dat ik daarin niet de enige ben. Ik weet dat er heel wat mensen uit het molenwereldje zijn geweest die direct naar Veenendaal zijn afgereisd om zich op de hoogte te stellen van de toedracht. Als molenaar moet je leren omgaan met de onzekerheden, die aan je activiteiten kleven. Maar als je dan de gevolgen ziet, dan word je daar weer heel indringend mee geconfronteerd.

Ook ik wilde dus weten wat ik van het Veenendaalse ongeluk kon leren en welke maatregelen ik moest nemen om een herhaling op mijn molen te voorkomen. En dan wordt het lastig, want in Molenwereld, Molens en de Gildebrief stond niets waar ik iets aan had. Ik kreeg eerder de indruk, dat er iets werd toegedekt in plaats dat er openheid gegeven werd. Vervolgens kwam er het artikel van Gerrit Pouw over indianenverhalen en toen dacht ik dat m'n klomp brak. Ik vind het nogal voor de hand liggen dat er indianenverhalen in omloop komen als de ware toedracht niet verteld wordt. Ik ga er van uit dat ik niet de enige ben die geschrokken is en heeft geprobeerd erachter te komen wat er nu precies gebeurd is. Als mensen de feiten niet kennen is het onvermijdelijk dat ze zelf gaan verzinnen wat er mogelijk is gebeurd.

Nu is het niet verstandig om je fantasie teveel aan bod te laten komen, maar wat wil je dan: de feiten worden niet gegeven. Waarom dat niet gebeurt, is mij vooralsnog een raadsel. De beste remedie tegen indianenverhalen is de waarheid en die is niet bekend gemaakt. Volgens mij is het geboden zo snel mogelijk verslag te doen op een open wijze aan alle belangstellenden: direct betrokkenen rond de Nieuwe Molen in Veenendaal, omwonenden (!), subsidiënten, mensen die naast een andere molen wonen(!), (vrijwillige) molenaars en noem maar op. Als er in Veenendaal iets gebeurd is waar anderen van moeten leren, dan moet je dat bekend maken. Als molenaar actief zijn brengt risico's met zich mee, maar dan wil je die risico's kennen en tot een minimum beperken. Dan is het toch voor de hand liggend, dat een molenongeluk onzekerheid oproept. Die onzekerheid moet vervolgens zo snel mogelijk weer tot realistische proporties worden teruggebracht.

Mij is opgevallen, dat dit allemaal niet is gebeurd. Hoe weinig je ook opschiet met 'indianenverhalen', ik kijk er niet van op. Daar schande van spreken is dan wel begrijpelijk, maar het daarbij laten weer niet. Als er ergens een kruis van een molen vliegt, gaan we dat toch niet normaal vinden: dan houdt dat ons enorm bezig en willen we begrijpen wat er gebeurd is. Het ongeluk in Veenendaal is het eerste molenongeluk niet en zal (hoe jammer ook) het laatste niet zijn. Ik vind dat wij als gezamenlijke molenaars tezamen met de gezamenlijke moleneigenaren een collectieve verantwoordelijkheid hebben t.o.v. de Nederlandse maatschappij, hoe wij voor de Nederlandse molens zorgen. Dat klinkt wellicht wat hoogdravend, maar onze hobby is (behalve een leuke bezigheid voor ons) er toch ook vooral op gericht om molens in stand te houden.
Als wij met ons allen een verantwoordelijkheid hebben, dan moeten we ook verantwoording afleggen, als daar reden voor is. Ik stel daarom voor dat als er een molenongeluk is geweest, er onmiddellijk een commissie in het geweer komt om te achterhalen wat de oorzaken van dat molenongeluk zijn geweest, wat de toedracht is geweest, welke conclusies getrokken moeten worden en daar vervolgens zo snel mogelijk verslag van doen, openheid van zaken geven. Die commissie moet naar mijn mening ingesteld worden door De Hollandsche Molen en daaraan moet worden deelgenomen door het Gilde van Vrijwillige Molenaars als enige landelijke molen(aars)organisaties.

Barend Zinkweg

Naschrift van de redactie
Een uitspraak over de toedracht is pas mogelijk nadat de zaak behoorlijk onderzocht is. Als de onderste steen boven moet komen, moet, wie de zaak ook onderzoekt, daar wel de tijd voor gegund worden.
Voor zo'n onderzoek is tijd nodig. Iets snel doen gaat vaak niet samen met iets goed doen. Bovendien moet dit onderzoek worden gedaan door mensen die zowel objectief als ter zake kundig zijn. Dit type mens heeft het (juist door die eigenschappen) vaak al erg druk met andere bezigheden.
Het is nodig dat we voldoende vertrouwen hebben in de 'speurders' die de oorzaak proberen te achterhalen. Laten we alsjeblieft geen paniekvoetbal gaan spelen. Daarom is misschien het instellen van een vaste commissie die dit soort gevallen onderzoekt, een goed idee (dus niet voor elk geval een aparte commissie).
Laten we proberen ons te onthouden van allerlei gissingen over 'hoe het wel zal zijn gegaan' en de onderzoekscommissie de kans geven tot een goed gefundeerd oordeel te komen.
We moeten ook accepteren dat er gevallen zijn, waarin nooit meer exact te achterhalen zal zijn hoe alles in zijn werk is gegaan. Wat niet wil zeggen, dat er iets de doofpot in moet. En wie weet kan ook na lange tijd nog iets aan het licht komen. Dan kan dit altijd nog kenbaar gemaakt worden.
Tenslotte: probeer te voorkomen dat je zelf een indianenverhaal de wereld in helpt en wees alert wanneer iemand je 'de gang van zaken uitlegt'. Het is vaak al lastig genoeg om feiten van meningen te scheiden. Wacht rustig de bevindingen van de 'speurders' af, voordat je, misschien onterecht, iemand of iets de schuld geeft.

Bezoek ook onze website:
www.vrijwilligemolenaars.nl

Succesvolle Molendag 2002 op Goeree-Overflakkee

Op zaterdag 13 juli 2002 werd op Goeree-Overflakkee voor de vijfde keer de Molendag Goeree-Overflakkee gehouden. Van 10.00 tot 17.00 uur stonden de molens feestelijk versierd en de enthousiaste molenaars klaar om bezoekers te ontvangen. Zolang de voorraad strekte kregen deze bezoekers een gratis zakje molenbroodjes aangeboden, gebakken van meel, gemalen op korenmolen De Hoop in Ouddorp. Een matige NNO wind, kracht 3 à 4, zorgde er voor dat de molens er lustig op los draaiden.

Hoewel Goeree-Overflakkee ook niet is ontkomen aan de 'molen-sloop-woede', telt het eiland momenteel gelukkig nog twaalf korenmolens, terwijl er voor een dertiende molen, de goeddeels gesloopte molen te Ooltgensplaat, weer hoop gloort, aangezien er plannen zijn om deze molen weer te herstellen. Elf van de huidige molens zijn eigendom van de Molenstichting Goeree-Overflakkee. De reeds eerder genoemde molen De Hoop te Ouddorp is eigendom van de firma Voogd en is nog, geheel maalvaardig, in gebruik bij dit maalbedrijf.

Alle 12 molens bezoeken leek ons wat veel van het goede en dus maakten we een selectie. We bezochten:

Den Bommel
De Bommeler, ronde stenen grondzeiler. Bouwjaar 1735. Deze molen had vroeger geen naam, na de restauratie in 1969/71 kreeg de molen de huidige naam. Aardig is te constateren dat in de gietijzeren bovenas (Penn & Bauduin) de plaatsnaam Dordrecht verkeerd is gespeld, de ch is vervangen door een g en de t is ondersteboven geplaatst. De molenaar wees ons op een balk die uit een standerdmolen afkomstig zou zijn en op enige in de molen aangebrachte inscripties.
De huidige vrijwillig molenaar is Ernst Jan Mackloet.

Stad aan 't Haringvliet
De Korenaer, ronde stenen grondzeiler. Bouwjaar 1746. De zolderbalken van de luizolder zijn mogelijk afkomstig uit de standerdmolen die ter plaatse de voorganger van de Korenaer was. Het luiwerk is een zogenaamd kammenluiwerk, opvallend daarbij is echter dat een gaffelwiel ontbreekt, zodat de luias niet handmatig een beweging in de goede richting kan worden meegegeven bij het in werking stellen.
Vrijwillig molenaar is Co Campfens.

Sommelsdijk
De Korenbloem, ronde stenen stellingmolen. Bouwjaar 1705. Momenteel de oudste molen op Goeree-Overflakkee. De molen heeft een houten bovenas en gietijzeren askop, voor zover ons bekend de enige molen in Zuid-Holland met een dergelijke as. In de molen staat een mengketel, een buil, drie koppels stenen en een drijfwerk voor een motor. Ook de kist van een pelsteen is nog te zien.

Dirksland
De Eendracht, ronde stenen stellingmolen. Bouwjaar 1846. De molen heeft twee koppels maalstenen. In deze molen zijn onderdelen terug te vinden van de molen uit Ooltgensplaat. De molenaar vertelde al enige tijd bezig te zijn om gelden te verwerven voor een nieuw koppel stenen. Door middel van een ballonnenwedstrijd voor de basisscholen in Dirksland waarbij de plaatselijke Rabobank als sponsor optrad zijn de laatste euro's inmiddels binnen.
Vrijwillig molenaar is Klaasjan Rentes.

Goedereede
De Windvang, ronde stenen grondzeiler. Bouwjaar 1791. De molen staat enigszins verhoogd op een kleine terp. Wat opvalt aan deze molen is, dat de maalzolder, ondanks het feit dat het een grondzeiler is, tot 1973 niet vanaf de begane grond was te bereiken, maar van buitenaf via een tweetal trappen. Gemakshalve is rond 1973 inwendig een steil trapje geplaatst, zodat vanaf dat moment de maalzolder ook binnendoor is te bereiken. E.e.a. houdt verband met het feit dat de molen ooit bewoond schijnt te zijn geweest en aldus werd daartoe enige ruimte gecreëerd. Wat deze situatie betreft is de molen in Nederland enig in zijn soort.
Vrijwillig molenaar: Wim de Vries

Ouddorp
De Zwaan, ronde stenen stellingmolen. Bouwjaar 1846. In de molen is ook een klompenmuseum gevestigd. Molenaar Krijn van Koppen maalde met één van de drie koppels die deze molen rijk is. De bezoekers konden aldus kennis nemen van het maalproces.
De molen is voorzien van fokwieken met regelkleppen, een welhaast ideale voorziening voor een korenmolen. Ook molen De Hoop in Ouddorp en De Korenbloem te Oude Tonge zijn met fokwieken uitgerust, alle andere molens op Goeree-Overflakkee hebben het oud-hollands wieksysteem.

Hoewel restauratiewerkzaamheden aan sommige molens nog noodzakelijk zijn, kan gesteld worden dat de staat van onderhoud van alle door ons bezochte molens goed is. Dit gaat ook op voor de overige molens zo werd ons verteld. Dit goede resultaat is o.m. de verdienste van de plaatselijke gemeenten, de provincie, het Rijk, andere subsidiërende instellingen, vrijwillige molenaars en zeker niet in de laatste plaats de Molenstichting Goeree-Overflakkee. Het was verheugend te constateren dat onder de vrijwillige molenaars (in opleiding) ook jongeren actief zijn.

Ten aanzien van de Biotoop moet worden geconstateerd dat attentie geboden blijft. Opschietende bomen staan hier en daar een goede windvang reeds in de weg.

We kunnen terugzien op een prettige dag, waarop we enthousiaste mensen ontmoetten en verbleven in sfeervolle molens, waarin veel historisch materiaal is bewaard gebleven. Aan dit positieve gevoel kon de regen die in de loop van de dag begon te vallen niets af doen. We kunnen een bezoek aan de molens op Goeree-Overflakkee een ieder aanraden.

Tot slot enige aanbevolen recente publicaties over de molens van Goeree-Overflakkee:
- Korenmolen Korenlust, Jan van Wezel en Cathy Westdorp, Stellendam 2000
- Publicatie van de Molenstichting Goeree-Overflakkee, sept. 1999
- Op molenpad op de Zuid-Hollandse eilanden, drs. H. Ouweneel, maart 1999
- De molens op Goeree-Overflakkee, verleden,heden en toekomst, samenstelling Jan Both, Middelharnis 1998.

Marja en Jan Mulder
Wijngaarden

Restauratie van de Buitenmolen in Zevenaar

De Buitenmolen te Zevenaar, in de twintiger jaren. Nog als buitenkruier en met zelfzwichting.

De molen met oud-Hollands tuig en als Binnenkruier, vlak voor de opening in 1970.

Wellicht heeft u al vernomen dat er iets bijzonders staat te gebeuren: de Buitenmolen ondergaat binnenkort een grote onderhoudsbeurt. Het is alweer 33 jaar geleden dat de molen gerestaureerd werd en sindsdien zijn er, afgezien van het regelmatige, jaarlijkse onderhoud, geen ingrijpende werkzaamheden geweest.
In dit stuk willen wij u vertellen wat er zoal gaat gebeuren, zodat u een beter inzicht hebt in de plannen en de werkzaamheden. Verder is het als goede buur of vriend van de Buitenmolen prettig als u aan anderen kunt vertellen wat er allemaal gaande is.

De oudste (nog bestaande) windmolen
Allereerst wat informatie over de historie van de molen. De molen werd al in 1447 vermeld en is daarmee vrijwel zeker de oudste nog bestaande windmolen van Nederland. Door zijn cilindrische vorm wordt dit molentype ook wel torenmolen genoemd. En omdat de molen op (eigenlijk in) een kunstmatig opgeworpen heuveltje staat noemen we het ook wel een beltmolen. Nu we toch met namen bezig zijn: omdat alleen de kap kan draaien is het een bovenkruier. En vanwege zijn functie een korenmolen! Kortom: wanneer u gevraagd wordt wat voor molen de Buitenmolen is dan kunt u antwoorden: "De oudste nog bestaande windmolen van Nederland, een beltkorenmolen van het type torenmolen".

Dwangmolen
Waarschijnlijk is de molen ergens tussen 1406 en 1447 gebouwd door de hertog Van Kleef. De hertogen Van Kleef hebben de molen eeuwenlang verpacht aan diverse molenaars. De molen was één van de dwangmolens in de Liemers, hetgeen wil zeggen dat boeren in de omgeving verplicht waren hun graan naar deze molen te brengen om het daar te laten vermalen. Van concurrentie was nog geen sprake in die tijd! Pas later, in de 19e eeuw, is dit systeem afgeschaft.

1960, voor de restauratie; zo zal de molen er ongeveer uitzien tot oktober 2002

Molens in Zevenaar
In totaal kende Zevenaar aan het eind van de 19e eeuw zes molens: de Buitenmolen, de Binnenmolen (deze torenmolen stond op de plaats waar men nu kan parkeren bij AH, de naam Muldershof is ervan afgeleid; deze molen werd gesloopt in 1909), De Hoop in Oud Zevenaar (bouwjaar 1845 en nog steeds volop in bedrijf), de molen van Baas (de romp is nog aanwezig en in gebruik door pottenbakker Goldewijk), de molen aan de Slenterweg (een gedeelte van de onderbouw is nog aanwezig) en de molen van Reijmer in Babberich (geheel verdwenen). Overigens had de Buitenmolen oorspronkelijk geen naam. Ze kreeg deze pas toen ook binnen de stadsmuren van Zevenaar een tweede torenmolen werd gebouwd: de Binnenmolen. Bij de Buitenmolen hoorde in die tijd ook nog een rosmolen om in tijd van windstilte te kunnen malen met behulp van een paard (deze rosmolen werd in 1848 gesloopt).

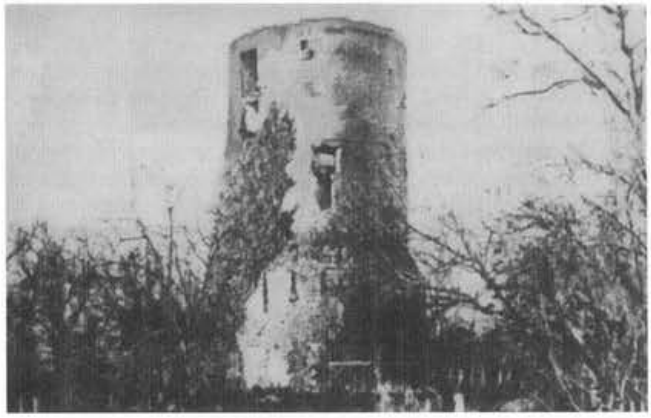

Een beeld uit lang vervlogen tijden. "De Binnenmolen". gesloopt in 1909.

'Vooruitgang'
Rond 1930 werd het wiekenkruis verwijderd waarna men verder ging als motormaalderij. Er was reeds in 1898 een stoommachine geïnstalleerd; later werd deze vervangen door een zuiggasmotor. Dit is niet de motor die nu nog in de molen staat, deze werd in de zeventiger jaren op initiatief van molenaar Strijbosch naar de Buitenmolen overgebracht. Tevens werd de molenmuur aan de binnenzijde uitgehakt en teruggebracht tot een dikte van ongeveer 95 centimeter.

Restauratie
In 1965 kocht de gemeente Zevenaar de niet meer in gebruik zijnde molen en in 1969

De molen tijdens de restauratie in 1969.

begon molenmaker Beckers uit Bredevoort met de restauratie, die in 1970 werd voltooid. Nu, 33 jaar later, moeten er enkele grote onderdelen vervangen worden; een klus die eigenlijk al een jaar geleden begonnen is en tot en met oktober 2002 zal gaan duren. Maar voor u als vrienden en buurtgenoten te volgen vanaf 14 juni. Zorg dat u erbij bent!

Wat gaat er allemaal gebeuren?
In 1998 werd geconstateerd dat het muurwerk op diverse plaatsen aan restauratie toe was. Zowel bakstenen als voegen waren door ouderdom en weersomstandigheden behoorlijk aangetast, maar alvorens met de herstelwerkzaamheden te starten werd een historisch onderzoek uitgevoerd door het Gelders Genootschap. Echter, nog voor het zover was moesten we helaas constateren dat de windpeluw behoorlijk was aangetast en dat ook de as niet het eeuwige leven bleek te hebben (vroeger werd een houten molenas na ongeveer 20 à 30 jaar vervangen). Voeg daarbij kleinere zaken als lekkende dakbedekking en roeden die niet meer aan de huidige eisen voldoen en je staat voor een gigantische operatie.

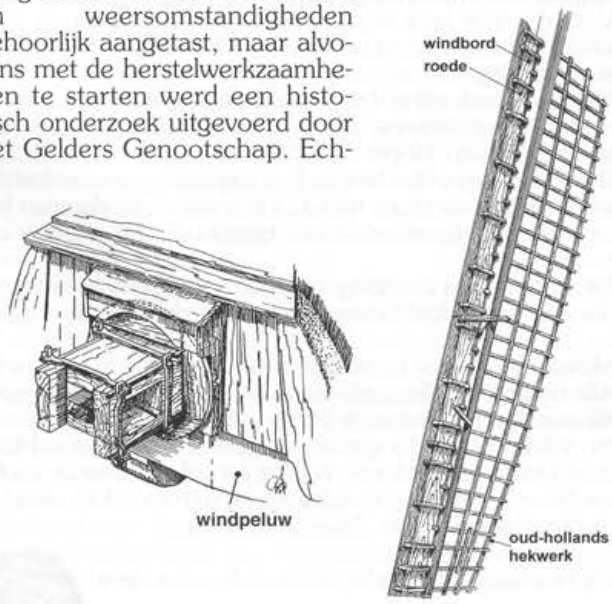

14 juni: de start
Op 14 juni werden met behulp van een enorme kraan het wiekenkruis, de as en de windpeluw verwijderd. Het startsein voor de gehele operatie werd gegeven door wethouder Klomp. Het verwijderen van de oude onderdelen, het vervaardigen van de nieuwe en het plaatsen ervan worden uitgevoerd door onze vertrouwde molenmaker Vaags uit Aalten. Henk Vaags was destijds reeds als medewerker van Beckers betrokken bij de eerste restauratie en deed sindsdien het onderhoud; tegenwoordig werkt hij samen met zijn zoons Walter, Martijn en Gerben. Spoedig daarna zal voegersbedrijf Takkenkamp uit Zelhem de molen in de steigers zetten om te beginnen met het muurwerk. In september zal dit gedeelte van de restauratie afgerond zijn en zullen de steigers verdwijnen, waarna in de loop van oktober de nieuwe as, roeden, windpeluw weer zullen worden aangebracht.
Eind 2002 zullen we, uiteraard op feestelijke wijze, de molen weer in gebruik nemen. In juni zijn diverse onderdelen onttakeld, gelukkig met het vooruitzicht in oktober weer in oude luister hersteld te worden. We laten iedereen tegen die tijd precies weten wanneer dat zal zijn. En dan natuurlijk de feestelijke opening waarbij we met film, dia's en foto's samen zullen kunnen terugkijken op het verloop van een unieke operatie.

En de molenaars dan?
Hebben wij al die maanden lekker niks te doen? Welnee, we moeten nog twee nieuwe zeilen maken, foto- en filmopnames maken, een tentoonstelling inrichten, grasmaaien, heg knippen, hand- en spandiensten verrichten en... vakantie vieren.
En misschien hebben wij u in oktober nog een ander nieuwtje te melden, maar... we houden u graag nieuwsgierig!

Juni 2002
Henk Venhorst en Wim Kampes

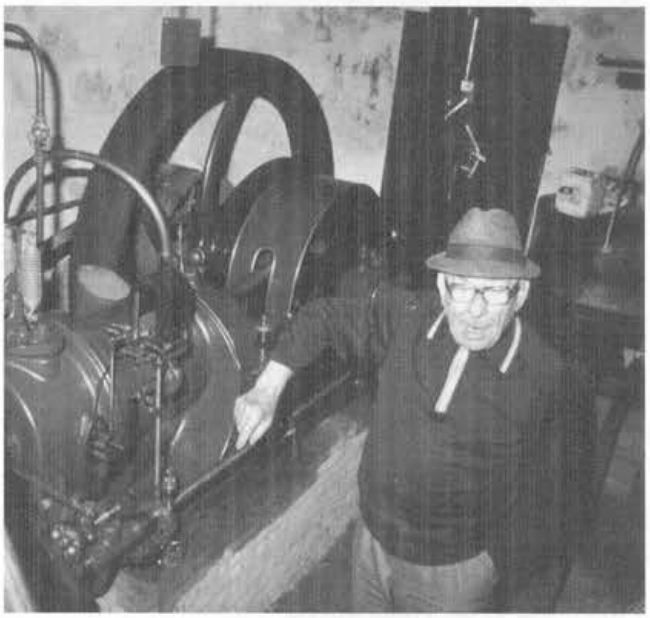

De oude mulder Strijbosch (†) met zijn trots de 'Zuiggasmotor'.

Kleine berichten en mededelingen

Een nieuwe term toegevoegd aan de Dikke Van Dale
Een ieder weet wel uit ervaring opgedaan de laatste tijd, dat er zo hier en daar (meer hier dan daar) enige regen is gevallen. Kelders liepen onder, tunnels blank, moeders meubels verpest door spontaan uit het toilet opborrelen van niet zo erg fris water, enz.
Maar dat zelfs het woordenboek De Dikke van Dale er door beïnvloed zou worden hadden we nimmer verwacht, maar...
Wij ontvingen de volgende enigszins op een noodkreet gelijkende mail op Internet.

Hoi mensen,
Ik ben 'ingeregend' op de Wimmenummer. Dat is weer eens iets anders dan ingesneeuwd. Het heeft zo geregend dat ik voorlopig met mijn auto die hier op het erf staat niet weg kan komen, dat gaat nog wel een aantal dagen duren voordat het land weer voldoende droog is geworden! En met de (nieuwe) boot kan ik ook niet weg, die zit klem onder de voorwaterloop. Op 4 aug. was het boezempeil nog -0,50 m NAP en kon de boot makkelijk onder de waterloop. Maar in 1 nacht is de boezem 25 cm gestegen (naar -0,25 m NAP) en zit de boot helemaal vast.
Op mijn website lees je onder 'nieuws' iets meer over de vele neerslag en over de nieuwe boot:

Eric Zwijnenberg

Ja waarom ook niet als sneeuw dit kan waarom regen dan niet!!!

Noot van de redactie: Eric, hoe is het met Sam de kat, heeft die al zwemvliezen?

Restauratie Oude Molen van Fijnaart
Op 17 april jongstleden bood Leo Endedijk, directeur van De Hollandsche Molen, aan Stichting De Oude Molen een cheque ter waarde van € 22.689 (ƒ50.000) aan. Deze bijdrage werd mogelijk door de opbrengst van de SponsorBingo Loterij in 2000. Een van de projecten die met de gelden van de Sponsor Bingo Loterij betaald konden worden was de restauratie van de stellingkorenmolen van Fijnaart, de Oude Molen. De Hollandsche Molen is als vereniging met een goed doel, in ons geval het behoud van cultuurmonumenten in Nederland, door deze loterij begunstigd voor een totaalbedrag van € 226.890. De SponsorBingo Loterij heeft sinds haar start drie jaar geleden al meer dan 100 miljoen euro aan goede doelen op het gebied van sport, cultuur en welzijn uitgekeerd.

De restauratie van de Oude Molen is inmiddels begonnen, in november jongstleden is de kap gelicht en een noodkap geplaatst. Er is begonnen aan het werk ter voorbereiding van het weer plaatsen van de stelling en met het herstellen van het metselwerk. De Oude Molen is in 1845 gebouwd als korenmolen en heeft tot 1950 gewerkt. In 1967 werd de molen onttakeld, waarna de molenromp als onderkomen voor een maalbedrijf fungeerde. Vanaf 2000 spant de stichting De Oude Molen zich in om de molen te restaureren, nadat al in de jaren '90 plannen hiervoor waren ontstaan. Een bijzonderheid is de aanwezigheid van zelfzwichting op een van de roeden, iets dat binnen Nederland verder haast alleen in Groningen te vinden is.

Molendag in de Tielerwaard
Traditiegetrouw vindt molendag Tielerwaard ook dit jaar weer plaats op 9 November 2002 op de 2e zaterdag van november. Elk jaar weer blijkt de belangstelling onder (leerling)molenaars voor de molens in dit gebied groot te zijn. Er staan dan ook zeer interessante exemplaren. De twee wipmolens van Hellouw bijvoorbeeld met hun grote gevluchten en typische bijzonderheden voor deze streek. De zeskante korenmolen van Waardenburg uit de 18de eeuw of de poldermolen van dit dorp met zijn Dekkerpompen. De poldermolen van Wadenoyen met zijn gietijzeren onderwiel en dito bonkelaar en zijn conisch bovenwiel met alleen 'armkammen'. Ook de stellingmolen van Deil is zijn restauratie interessanter uitgekomen. Kortom er is veel te zien. Hieronder de molens met de openingstijden:

Achtkante poldermolen	Wadenoyen	10.00-5.00
Beltkorenmolen	Geldermalsen	10.00-4.00
Achtkante poldermolen	Geldermalsen	10.00-5.00
Korenstellingmolen	Deil	10.00-5.00
Achtkante poldermolen	Waardenburg	10.00-5.00
Zeskante korenmolen	Waardenburg	12.00-6.00
Korenstellingmolen	Haaften	10.00-4.00
Wip- en weidemolen	Hellouw	10.00-5.00

De woon-stellingmolen van Varik zal wel draaien maar is niet te bezoeken.

Jan Knegt, tel. (0418) 58 18 40

Contactavond Afdeling Noord-Holland
L.S.,
het Gilde van Vrijwillige Molenaars, afdeling Noord-Holland nodigt hierbij Gildeleden en belangstellenden uit, voor de

CONTACTAVOND op vrijdag 15 november 2002.

Ing. Jan Buursma, veiligheidsdeskundige bij ARBONED Noord-Holland, komt alles vertellen en vragen beantwoorden over de ARBO-WET in relatie tot MOLENS.

Plaats: In de Molenzaal van sportcomplex Hoornse Vaart, Hertog Aalbrechtweg 4, Alkmaar, nabij NS-station Alkmaar-Noord.

Zaal open 19.30 uur, aanvang 20.00 uur; in de zaal s.v.p. niet roken.

Inlichtingen: (072) 533 82 80 of (0251) 31 13 89
Theo van den Nieuwendijk, secr.

Rijnlandse molendag
Voor de vijfde keer organiseren de molenaars van de Rijnlandse Molenstichting op zondag 27 Oktober de Rijnlandse molendag.
Het is de bedoeling dat er op deze dag een groot aantal van de 41 molens van de stichting bij voldoende wind zullen draaien van 10.00 tot 17.00 uur.
De molenaars willen iedereen graag uitleggen over het reilen en zeilen van hun molen. De molens zijn dan van buiten te bezichtigen en de niet bewoonde molens ook van binnen.
Dit is een extra draaidag, want de molens draaien bij voldoende wind altijd iedere eerste Zaterdag van de maand.

Molens die dit jaar meedoen zijn:
Alle molens in Alkemade-Jacobswoude-Warmond
Verder doen de volgende molens mee:
Noordwijk - de Hoogewegse molen, Voorhout - Hoop doet leven, Leiderdorp - Kalkmolen, Achthovense molen en Doeshofmolen, Koudekerk a/d/Rijn - Hondsdijkse molen, Zoeterwoede - Meerburgermolen.

Uit bovenstaand lijstje blijkt duidelijk dat er weer

een hoop moois te zien is.

Tot kijk op één van de molens tussen alle andere geïnteresseerde molenmensen.

Groeten, Aad Toet

Molendatabase
Help mee aan een waarheidsgetrouwe molendatabase van De Hollandsche Molen
De kans is groot dat velen onder u inmiddels al een bezoek hebben gebracht aan www.molens.nl, de website van De Hollandsche Molen. Na de ingrijpende gedaantewisseling en uitbreiding die de site in 2001 onderging zullen zij hebben gezien dat deze zeer veel moleninformatie bevat. Ook zullen zij hebben geconstateerd dat er nog een aantal lege pagina's zijn. Medewerkers en vrijwilligers van de vereniging werken stap voor stap aan de invulling van deze 'gaten'.

Ook het werk aan het meest uitgebreide en arbeidsintensieve onderdeel van de site, de molendatabase, vordert goed, maar is nog niet klaar. Als u de database wilt bekijken, dan kunt u deze op de homepage van de site vinden in het menu achter het kopje: Het molenbestand.
In dit molenbestand is uiteenlopende informatie over iedere wind- en watermolen van Nederland te vinden. Inmiddels staat bij iedere molen de basisinformatie uit het 'Rode Boek' vermeld,met daaraan toegevoegd het adres en de meer uitgewerkte informatie, zoals -indien gewenst- de naam van de molenaar, het telefoonnummer en eventueel de eigen homepage van de molen. Voorts is er een apart 'tabblad' waarachter in het kort de geschiedenis van de molen wordt vermeld.

Technische gegevens
En uiteraard ontbreken de technische gegevens van de molen ook niet. Momenteel zijn bij alle molens van de provincies Utrecht, Gelderland en Zuid-Holland de technische gegevens ingevoerd, maar voor deze specifieke informatie is hoofdzakelijk geput uit de diverse provinciale molenboeken. De samenstellers van dit onderdeel van de site realiseren zich dat de kans groot is dat veel van deze gegevens verouderd en achterhaald zijn en dus niet meer op waarheid berusten. Een groot aantal (vrijwillige) molenaars of andere direct betrokkenen heeft per e-mail of telefonisch al wijzigingen aan ons doorgegeven, waarvoor hartelijk dank. Echter velen hebben dit nog niet gedaan.
Het is de bedoeling om voorjaar 2003 de overige provincies ingevoerd te hebben. Molenaars die hierop niet willen wachten, kunnen nu al gegevens aanleveren. Deze zullen dan met voorrang worden geplaatst.

Controleer uw molen!
Hierbij roepen wij u dan ook op om in het molenbestand naar 'uw molen' te gaan kijken en te controleren of de technische gegevens zoals die er staan vermeld kloppen. Mocht u verkeerde of onvolledige informatie aantreffen, wilt u deze dan - het liefst met gebruikmaking van het digitale correctieformulier dat u bij 'uw molen' vindt - aan De Hollandsche Molen doorgeven met uiteraard daarbij vermeld de juiste informatie.
De Hollandsche Molen streeft naar een zo volledig en correct mogelijk molenbestand en mede dankzij uw hulp kan dit worden gerealiseerd. Uiteraard kunt u naast de technische gegevens ook de overige informatie die bij uw molen staat vermeld controleren en eventuele fouten aan ons doorgeven. Ook hiervoor kunt u het correctieformulier gebruiken.
Dit correctieformulier kunt u oproepen door te klikken op de tekst 'geef hier uw opmerkingen' dat u vindt onderaan de pagina met algemene informatie over uw molen. Dit is de pagina die in beeld verschijnt als u een molen 'oproept'. Wij hopen dat u mee wilt werken aan een waarheidsgetrouw molenbestand en danken u hiervoor bij voorbaat.

Ed van Gerven

Themabijeenkomst over ros- en hondemolens Beste molenvrienden,

Op zaterdag 30 november 2002 zal TIMS-Nederland/Vlaanderen, de vereniging voor Molinologie in Nederland en Vlaanderen een thematische bijeenkomst houden over door dieren aangedreven molens. De bijeenkomst zal plaatsvinden in Nijkerk (Gelderland).
Op deze dag zullen een aantal bekende sprekers uit Nederland en Vlaanderen ingaan op dit soort molen. De bekende Vlaamse molenbouwer Herman Peel zal spreker over de door hem opgebouwde rosmolen in Brugge. Jan Delcour, schrijver van de publicatie over hondenmolens gaat in op door honden aangedreven karnmolens. Vanuit Nederland wordt een bijdrage verwacht van Yolt IJzerman, die de karnmolen in Nederland zal bespreken. Hij heeft daartoe in grote delen van Nederland onderzoek gedaan. Tevens wordt een bijdrage verwacht over door paarden aangedreven molens voor kleiverwerking. Het programma is nog onder voorbehoud.
Als u aan deze bijeenkomst wilt deelnemen dan verzoeken wij u € 30,- over te maken op giro 6104927 ten name van TIMS Nederland in Maartensdijk of voor Vlaanderen ASLK (swift code CGAK-BEBB) Rek.nr. 001-0189581-22, t.n.v. TIMS c/o Frans Brouwers, N.S.B.straat 15, 2180 EKEREN. Na ontvangst van uw bijdrage wordt u een definitief programma met routebeschrijving toegestuurd. Deelnemers die geen lid of abonnee zijn van TIMS-Nederland/Vlaanderen hebben voor één jaar na de bijeenkomst een gratis abonnement op het blad Molinologie.
Indien u nadere informatie wenst over het programma kunt u contact opnemen met het secretariaat van TIMS (Tel. 070-3460885), e-mail: leo.diederik@consunet.nl

Gild Fryske Mounders
Nog even ter herinnering, het Gild wil u hiermede nogmaals het volgende melden:
1 november – najaarsvergadering Gild Fryske Mounders in Akkrum
29 november – filmavond in Akkrum.

Verder zoekt het bestuur van het GFM nog steeds naar mensen die een functie in het Gild bestuur willen aanvaarden. Voor diegene met enige interesse en bestuurlijke kwaliteiten een prachtige uitbreiding van uw molenhobby. We zoeken mensen die volgend jaar het stokje willen overnemen van enkele huidige bestuursleden.
Heeft u interesse, meldt u zich dan bij het Gild Fryske Mounders, tel. (0566) 60 18 58.

Geurt van de Weg

De geslaagden van het voorjaar
Voor een aantal leerling molenaars zit het karwei er weer op, de boeken kunnen weer in de hoek en alle aandacht gericht op de molen. Ondanks dat het voor enkelen een kwestie was van zweet en pijniging van de hersenen, kwam de examen commissie tot de conclusie dat de praktijk en theorie voldoende was om losgelaten te worden op de één of andere molen.
Het is echter net als met autorijden nu kom je er alleen voor te staan en zijn jouw beslissingen betreffende het hoe en waarom, puur en alleen jouw beslissingen.
Ondanks deze zwaar wegende woorden veel plezier met je hobby. Laat de molen draaien tot genoegen van jezelf en anderen.

Onderstaand de namen van de geslaagde kandidaten, er waren totaal 49 kandidaten waarvan 2 meenden zich te moeten terugtrekken.

Eerst de windmolenaars:

P.A. Heidema te Ten Boer.
R.J. Nauta te Oppenhuizen.
P.A.J. Nieuwenhuizen te Wier.
L.M. Rietveld te Tijnje.
A. Kreulen te Meppel.
G.J. Beikes te Hattem.
V.F.G. Kraan te Wijk bij Duurstede.
W.J.J. Hazeu te Rijswijk.
J. Groenendijk te Oegstgeest.
J. van Iersel te Udenhout.
S.O. Kingma Boltjes te Hoogeloon.
F.Th. v.d. Water te Berghem.
S.J.W.M. Willems te Cuijk.
H. Smit te Eenrum.
A. Bosma te Zuidlaren.
U. Haitsma te Beetgumermolen.
H.M. Sandberg-Rensen te Tzum.
H.v.d. Graaf te Winterswijk.
J.A.C. de Kroon te Veenendaal.
E.G. Peters te Arnhem.
F.F. Prins te Alkmaar.
A. Muijsers te Oegstgeest.
A.J. v.d. Ent te Alblasserdam.
F.J.G.M. van Beers te Hoogeloon.
W.L.M.M. Cornelissen te Wanroy.

Watermolenaars:

B.Y. Wielinga te Itterbeck.
A.C.M. Kok te Haaksbergen.
R.W.M. Griess te Haaksbergen.
A.C.M. Cox te Stoumont.
J.P.M. Hoex te Oostrum.
A.J. van Lier te Neer.
G.J.M. Brinks te Wierden.
G.J. Olink te Haaksbergen.
J.P.M. Ritz te Roermond.
J.M.P. Ummels te Geulle.
H.H. Lutgens te Swalmen.
J.J.W. Roubroeks te Heerlen.

Dus het fraaie resultaat van 37 geslaagden op het totaal van 47, is ruim 78 %.

Bert van Uffelen

Molens in midden Limburg

Ruim 35 Gelderse molenaars en leerlingen bezochten 23 maart 2002 molens in de provincie Limburg. De excursie dient vooral om kennis te maken met molens uit andere streken. Natuurlijk past daarbij het natje en droogje. Op alle molens werden we ontvangen met de bekende Limburgse gastvrijheid.

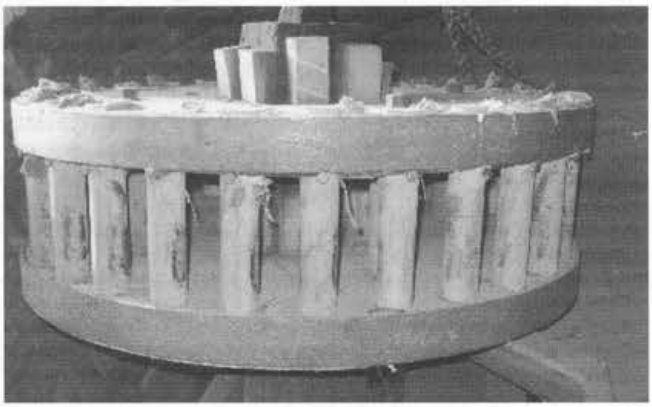

Sint Petrus te Nijken (Roggel). De staven in de steenschijfloop zijn allemaal vastgezet met houtdraadbouten.

Sint Petrus te Nijken (Roggel)
De windmolen 'op Nijken' is de enig overgebleven molen van Roggel. Molenaar is J. van Woezik. Deze beltkorenmolen heeft een vlucht van 24,50 meter. De molen is in 1901 gebouwd. Aan de eikenhouten constructie van de kap is goed te zien dat die bestaat uit tweedehands onderdelen van andere molens. Bij jonge molens kwam dat vaker voor. Er waren in die tijd immers voldoende onderdelen beschikbaar van overbodig geworden molens.
Al snel na de bouw van de molen (1914), werd ook een zuiggasmotor en een koppel stenen aan het bedrijf toegevoegd. Daarmee kon men voorlopig weer mee met de tijd. Op de steenzolder ligt nu een koppel blauwe (Duitse) 17der stenen en een koppel 17der kunststenen.
De staven in de beide steenschijflopen zijn allemaal vastgezet met ijzeren bouten (foto 1). Eigenlijk zijn alle staven schietstaven, die zijn uit te nemen zonder de bovenplaat van het schijfloop af te nemen. En omdat schietstaven de neiging hebben zich omhoog te werken, zijn ze geborgd met de bouten.
In 1983 is het motorgemaal, een Thomassen-dieselmotor in de molen geplaatst. Het drijft een koppel 16der kunststenen aan. Dat draait 120 omwentelingen per minuut.
Verder vindt men in de molen: een builmachine, een elevator, een zakkenklopper, een graanreiniger en een haverpletter.
Op een van de benen van de elevator is een hedendaags gedichtje opgehangen dat het verhaal vertelt van het Thomassen motorgemaal. Het gaat in dit gedicht om de polder Lagerwey in de provincie Utrecht.

'Een polderbestuur in 't oude Sticht,
heeft eens dez' krachtbron opgericht.
Door electrostroom aan de kant gezet,
Jan hem van de schroothoop redt.
Transport naar Roggel wordt geregeld,
Zijn eerherstel moet daar bezegeld.

Jan van Woezik en maat Gerard (Vullers),
brachten het saam voor mekaar.
In plaats van water maalt hij meel,
voor elke hongerige keel.
Sint Petrus wind- en motormolen,
klandizie wordt er aanbevolen.

Hilvarenbeek, juni 1987
Doortje en Nol (Naaykens)

Sint Antoniusmolen (Heythuysen)
Deze stenen beltkorenmolen is gebouwd in 1860 als koren- en oliemolen, werd op moment van de excursie gerestaureerd. Naast de molen staat

Sint Antoniusmolen (Heythuysen) De dakgoot rond de kap en een apart stukje goot voor het wolfsdak.

een tent met daarin de kap in opbouw. Zoals bij veel molens met een stenen romp is ook bij de sint Anthoniusmolen al diverse malen geprobeerd de romp vochtdicht te krijgen. Maar volgens molenaar Fransen, is ondanks dat na hevige en langdurige regenbuien soms de binnenzijde toch weer nat. Om de problemen met vocht doorslag van de romp te beperken is rond de kap een dakgoot gemonteerd. Die loopt helemaal rond de kap en er is zelfs een apart stukje goot voor het wolfsdak (foto 2). De afvoerpijp komt langs de staart. Vanaf de grond zal de goot wel te zien zijn, maar waarschijnlijk niet echt opvallen: hij is niet erg groot en vanwege zinkkleur is het contrast met de kleur van het dakleer en romp niet groot.

Aurora (Baexem)
De Aurora is een half gesloten standerdmolen. Momenteel wordt er door vrijwillig molenaar F. Verstappen veevoer gemalen. In 1845 is de molen verplaatst naar Baexem. Oorspronkelijk stond de molen tussen de plaatsen Haelen en Horn. De vlucht van de molen bedraagt 25,3 meter. Op de molen ligt nog een koppel 17-der kunststenen.
De molen heeft een gietijzeren bovenas. Het is bij standerdmolens meer gebruikelijk dat ze een houten as hebben. Die werd dan gebruikt om het koppel stenen uit elkaar te kunnen nemen. In deze molen gebeurt dat met een steenkraan.

De vangtrommel, waarop het vangtouw draait, is meestal opgebouwd uit twee houten schijven waarover latten zijn getimmerd. De trommel in de Aurora is massief en bestaat uit twee houten platen die tegen elkaar zijn gezet. Daardoor heeft het meer weg van een dikke houten schijf in de plaats van een trommel (foto 3).
Wat in deze molen vragen uitlokt is de constructie van het luiwerk. Op de luias, aan de bovenwielzijde, zitten namelijk twee sleepwielen achter elkaar gemonteerd. Slechts een van beide kan tegen de velg van het bovenwiel aanlopen. De reden voor die twee wielen is niet bekend. Het verhaal achter een van de wielen is wel typisch: het is een onderdeel van een Engels vliegtuig dat in de Tweede Wereldoorlog in de omgeving is neergestort.

Aurora (Baexem). De vangtrommel is massief en bestaat uit twee houten schijven.

Molen van Niessen (Beegden)
Sinds 1856 staat er in Beegden deze windmolen, waarop Sjeng Niessen tot in de jaren 1960 molenaar was. De standerdmolen stond eerst in Heel. J. Hellebrekers en B. de Vries draaien met de molen.
Het is een van de weinige standerdmolens met een wachthuisje op het balkon. Onder de luifel van het luiwerk in de kap werd bij de restauratie weer het uurwerk op de kast geschilderd, waarvan de wijzers kwart voor twaalf aangeven. De betekenis daarvan is niet bekend en zal wel een raadsel blijven. De molen heeft een vlucht van 25,2 meter. Er liggen twee koppel 17der stenen, waarvan een koppel blauwe Duitse stenen op de achtermolen. De overbrengingsverhoudingen tussen as en maalkoppel op de voormolen is 1 op 5,1 en op de achtermolen 5,6.
De koppelbalk die voorkomt, dat de beide daklijsten uit elkaar worden gedrukt, is aan een zijde vastgezet in de daklijst. Aan de andere daklijst is een verbinding waarmee door middel van een wig de daklijsten naar elkaar toe zijn te trekken (foto 4).

Molen van Niessen (Beegden). Een nostalgisch stuk smeedwerk voor de koppelbalk tussen de twee daklijsten.

Opvallend is dat de vangbalk op de maalzolder hangt. Ze wordt bediend door een binnenvangstok.

Derckx-molenroeden
Beegden is alom bekend vanwege de molenroeden van de firma Derckx. Het verhaal daarachter is wetenswaard. De restauratie van de standerdmolen van Beegden in 1968 had tot gevolg dat een plaatselijk constructiebedrijf Nederlands grootste fabrikant van gelaste stalen molenroeden zou worden.
In de vooroorlogse jaren waren de Gebr. Pot en de Gebr. Fransen n.l. de voornaamste leveranciers van molenroeden, die in Limburgse molens draaiden. Omstreeks 1850 richtten de Gebr. Pot in Elshout bij Kinderdijk (Z.H.) een werf op, die zich voornamelijk op de vervaardiging van ijzeren molenroeden toelegde. In 1852 werd op de ijzeren roede octrooi verleend. De Potroeden zijn opgebouwd uit vier hoekijzers, waarop de platen met verzonken klinknagels zijn bevestigd. Na het overlijden van de laatste eigenaar werd het bedrijf in 1944 gesloten. In totaal leverde de werf 2814 molenroeden af. De Potroeden, die in Limburgse molens draaiden, waren gebruikte roeden. De meeste werden geleverd door Noord- en Zuid-Hollandse molenslopers. Zij waren afkomstig van polder- en industriemolens, die op het einde van de 19de en in het begin van de 20ste eeuw in grote getale werden afgebroken.
Derckx Constructie B.V. werd in 1903 als landbouwsmederij opgericht. Kort na de levering van de eerste roede voor de standerdmolen van Beegden, ontving Derckx de opdracht voor de bouw van een tweede roede voor de standerdmolen St. Jan in Stramproy. Het bedrijf beschikt nog over een groot smidsvuur en een elektrische smeedhamer, waarmee de vele kikkers voor de molenroeden, en ook bilhamers worden gesmeed. In 1985 werd de 500ste molenroede afgeleverd; begin 1989 de 600ste.
De tweede molenroedebouwer was de firma Gebr. Fransen in Vierlingsbeek (N.B.), die voornamelijk in Noord-Brabant en Limburg roeden leverde. Evenals het bedrijf van Derckx was de firma Fransen omstreeks de eeuwwisseling voortgekomen uit een landbouwsmederij. In tegenstelling tot de Gebr. Pot gebruikten de Gebr. Fransen stalen platen voor de roedebouw. De platen van de voor- en de achterzijde van de roeden waren aan twee kanten omgezet, waardoor een U-profiel ontstaat. De platen werden met bolkop-klinknagels tegen de zijkanten van het profiel bevestigd. Het middendeel van de roede was met vier hoekijzers versterkt. Omstreeks 1930 hield de constructiewerkplaats op te bestaan. Hoeveel molenroeden er zijn vervaardigd is niet bekend.

De Hoop en De Welvaart (Horn)
De twee dorpsmolens van Horn, De Hoop en De Welvaart, worden gekenmerkt door hun bijzondere uiterlijk. Molen De Hoop (bouwjaar 1817) is de enige zestienkant van Nederland. De molen heeft een kort gevlucht (22 m) met dekkerwieken en het gangwerk heeft een kleine overbrengingsverhouding van 1:4,4. Daardoor maalde de molen tamelijk licht; maar was de capaciteit niet erg groot.
Voor molenbouwkundigen is de zestienkante vorm van de romp en de mansardekap heel interessant. De romp heeft 'echte' en 'valse' stijlen. De echte stijlen zijn niet zwaarder dan de valse stijlen. De valse stijlen lopen van regel naar regel, ze zijn dus onderbroken. De constructie is verstevigd met korbelen en veldkruizen, die weer niet overal zitten. Op sommige plaatsen zijn zelfs korbelen over elkaar heen geplaatst (foto 5). Uit de vele verstevigingen, die duidelijk later zijn aangebracht, spreekt bijna de vertwijfeling hoe de romp sterker was te krijgen. De molen wacht op een restauratie. Ondanks dat draaide de molen en kregen we de gelegenheid molenaar J. Corsten uit te horen over deze bezienswaardige molen.

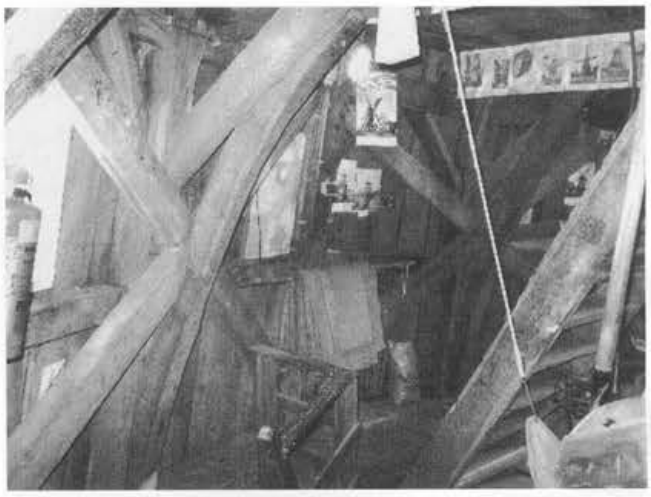

De Hoop (Horn). Op sommige plaatsen zijn veldkruizen en korbelen over elkaar heen geplaatst.

De Welvaart
Met het bouwjaar 1865 staat op korte afstand van molen De Hoop. Molenaar T. de Ree vertelt waarom de twee molens zo dicht bij elkaar stonden: het verhaal gaat dat twee rijke boeren ruzie met elkaar hadden en een van beide daarom voor zichzelf begon en de Welvaart bouwde. De molen heeft een tamelijk rechtop gaande romp met (heel) kleine doorsneden, waarin op de steenzolder nog twee koppels 15der stenen een plaats vinden. De maalzolder heeft een middellijn van bijna 4 m., het spoorwiel heeft een diameter van 1,70 m. gemeten op de steekcirkel van de kammen. Deze bedraagt meestal 2 - 2,5 m. Met een gevlucht van 22,3 m. en een overbrengingsverhouding van 1 op 5,14 kon met deze molen gemakkelijk bakrogge en voergraan worden gemalen. Het merkwaardige molentje werd gebouwd in 1865 (foto 6).

De Grauwe Beer (Beesel)
De Grauwe Beer, oorspronkelijk een zaagmolen, stond aan de westzijde van Zaandam. De molen werd in 1604 gebouwd. Na drie eeuwen draaiend aan de Zaan te hebben gestaan werd in 1889 de functie van de molen overgenomen door een stoommachine. De romp van de Grauwe Beer werd in 1891 tot stellinghoogte afgebroken en de onderdelen werden per schip naar Beesel overgebracht. De daar opgebouwde molen werd een eenvoudige Limburgse beltkorenmolen, strak van vorm door het weglaten van de uitbrekers, die vroeger de fraaie gebogen overstekende 'Zaanse' lijnen aan de

De Welvaart (Horn), gezien vanuit De Hoop.

romp gaven. In het interieur herinneren twee zware legeringsbalken nog aan de zaagmolentijd. Tussen die balken lag de krukas voor het aandrijven van de zaagramen. Ook heeft de molen een stutvang waarvan de oorsprong is terug te voeren naar de Zaanse tijd (foto 7).
In 1974 kocht J. Derckx uit Beesel, bij velen bekend als examinator van de Hollandsche molen, de toen vervallen molen. Uiteindelijk slaagde hij er in om in 1980 de financiering rond te krijgen, zodat er in 1981 in de uiterwaarden van de Maas een vrijwel nieuwe molen verrees. Op 8 oktober 1983 werd de fraaie nieuwe molen officieel geopend en is sindsdien weer regelmatig in bedrijf. Molenzeilmaker en vrijwillig molenaar M. Crins draait vaak met de molen.
De molenaars hebben met de Grauwe Beer veel problemen gehad met de halssteen. Die brokkelde langzaamaan af. Uiteindelijk is een bronzen schaallager aangebracht. Daarin liep de as echter warm. Ten lange leste heeft men geprobeerd om het loopvalk passend te maken door fijn zand op het loopvlak te strooien: als het ware polijsten. Maar ook dat hielp ook niet. Daarop is besloten toch weer steen te gebruiken. Door toeval kreeg men de tip van iemand, met zijdelingse kennis van molens, om een stuk varkenshuid met speklaag onder de hals te leggen. Dat werkt.

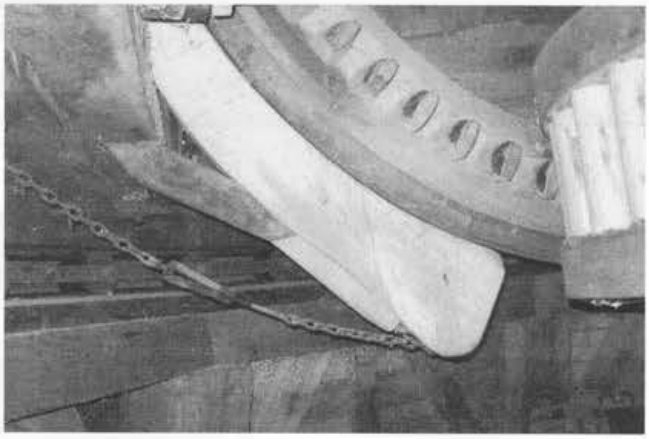

De Grauwe Beer (Beesel). De stutvang.

Aalsmeer ontmoet Friesland...

Zaterdag 15 juni jl. werd door molen De Leeuw uit Aalsmeer het jaarlijkse molenuitje voor vrijwilligers en donateurs georganiseerd. Dit jaar was de bestemming zuidwest Friesland. Ondanks het relatief kleine gezelschap kan zonder meer van een succesvolle dag worden gesproken. Niet in de laatste plaats door de bijzondere gastvrijheid die door de lokale molenaars werd geboden.

's Morgens om 7.45 uur werd verzameld bij de molen in Aalsmeer. Het gezelschap werd immers om 10.00 uur al verwacht bij 'De Jager' in Woudsend. Onderweg bleek al dat het weer vandaag beter mee zou meewerken dan was beloofd tijdens de nodige voorspellingen de avond ervoor. Een strakblauwe lucht en belangrijker: wind. Bij aankomst in Woudsend was de maalploeg reeds aan het voorleggen. Toch kon men de drang om gebruik te maken van de gunstige wind en direct aan het zagen te slaan nog even onderdrukken om het Aalsmeerse gezelschap de gelegenheid te geven alles tot boven in de molen nauwkeurig te bekijken. Terwijl wij nadien op het terras – in het zonnetje – op koffie werden onthaald, werd de vang gelicht en kon de molen aan het werk. Snel weer naar binnen, want een zager is op zijn mooist als hij zaagt. Het molencomplex oogstte alom bewondering. Niet alleen is deze molen (waarschijnlijk uit 1719) nog zeer authentiek, maar ook de compleetheid van het gehele molencomplex is absoluut uniek. Het was dan ook moeilijk zo snel weer afscheid te moeten nemen van deze molen en onze gastheren, maar de volgende ontmoeting wachtte.

Bij Wijckel – net onder het Slotermeer – staat aan de rand van het kleine natuurgebied De Zandpoel een paaltjasker die door Staatsbosbeheer als inmaler wordt gebruikt. Toen vooraf telefonisch werd geïnformeerd of het mogelijk was bij deze tjasker te komen, overtrof het antwoord de stoutste verwachtingen. "Als u precies kunt vertellen wanneer u er bent, zorg ik dat ik er met de zeiltjes ben. Dan kunt u met de tjasker draaien". En jawel, bij aankomst was de opzichter van Staatsbosbeheer net bezig het eerste zeiltje voor te leggen. "Neem het maar snel over!" Dat was niet tegen dovemansoren gezegd. Nu weet ik niet hoe vaak u in de gelegenheid bent om met een lekker windje wat met een paaltjasker te 'knoeien', maar voor ons was het een uitgelezen kans. Terwijl er het nodige werd geëxperimenteerd en geoefend zagen wij aan de horizon reeds onze volgende 'stop' lustig draaien: de korenmolen van Sloten. Snel afscheid nemen en in de auto's.
In Sloten waren we net op tijd om het korenmolentje te bekijken. Ondanks dat Johannes eigenlijk net aan het afsluiten was, waren we van harte welkom en kregen we ruim de gelegenheid om deze molen te bewonderen. In Sloten werd ook een eenvoudige doch voedzame lunch gebruikt. Maar niet te lang, want de volgende afspraak was in Joure, op Penninga's molen. Daar aangekomen bleek een maalploeg van 4 man sterk aanwezig. Niet alleen om ons de molen te laten zien, maar er werd ook gemalen. De boekjes hadden het reeds aangegeven, maar de werkelijkheid was overdonderend. Dit is een grote molen. Niet alleen heeft de molen een grote diameter aan de voet, maar tot aan de stelling loopt de molen nauwelijks toe. Wat een ruimte! Ook hier bleek onze gastheer een enthousiast verteller die meerdere molens bemaalde. Het is opvallend dat je op bijna iedere molen waar je komt wel weer een ideetje op doet voor veranderingen en verbeteringen op de eigen molen. Is het niet aan de molen zelf, dan is het wel aan de wijze waarop bepaalde dingen georganiseerd zijn. Op Penninga's molen was het voor ons de wijze waarop met de HACCP wordt omgegaan. Onze gastheer hier was tevens onze gastheer op de laatste stop van de dag: de Groene molen te Joure.
Deze stelling spinnekop is een plaatje. Helaas wordt de molen al jaren niet meer gedraaid. Gelukkig kon men melden dat er aan gewerkt wordt en dat men zo snel mogelijk weer wil gaan draaien met dit vijzelmolentje. Ook nu bleken we precies de juiste man te pakken te hebben. De molen werd reeds lang geleden zo verbouwd dat de vijzel uitsluitend nog met de 2-cilinder Listermotor kan worden aangedreven. Maar ook die stond al jaren stil. Echter, na een uitgebreide revisie had de motor slechts enkele weken geleden voor het eerst weer gelopen. Dus waarom vandaag niet. Met duidelijke ter zake kundigheid werd de Lister aangeslingerd en stond de 'Groene' al snel water te geven. Prachtig!

Voor je het weet is het alweer 17.00 uur en moet de thuisreis worden ondernomen. Helaas. Maar Zuidwest-Friesland staat in onze herinnering gegrift. Mooie molens, mooi weer, volop zon en de meest gastvrije molenaars die men zich kan voostellen.

Jop Kluis

Effectief besparen op stoffilters?

Een goeie tip voor een simpele besparing? De levensduur van de stoffen filters die u gebruikt, kunt u gemakkelijk met een factor twee of drie verlengen! Kwestie van ze perfect te laten reinigen door Wilhelmina, een bedrijf dat hierin is gespecialiseerd. Uiteraard gaat Wilhelmina hierbij buitengewoon omzichtig te werk. Zo wordt voor elke nieuwe klant eerst een proefwassing verricht. De resultaten hiervan worden in een helder rapport vastgelegd en uitvoerig doorgesproken. Zodat er geen vuiltje aan de lucht is bij het reinigen van uw kostbare filters. Wanneer u even belt of faxt zitten we snel bij elkaar aan tafel. U kunt ook onderstaande bon in een ongefrankeerde envelop stoppen en sturen naar: **Wilhelmina Textieldiensten b.v., Antwoordnummer 23, 5700 WB Helmond.**

wilhelmina
zorg voor uw zaak

Wilhelmina Textieldiensten b.v., Postbus 200, 5700 AE Helmond,
Telefoon: 0492 598181, Fax 0492 526105.
Steunpunten in Apeldoorn, Roosendaal, Hoogeveen en Woerden

BON Neem a.u.b. contact met mij op voor:
- o nadere informatie over het reinigen van stoffilters;
- o het maken van een afspraak.

Naam bedrijf.....

Adres.....

Postcode/plaats.....

Naam contactpersoon.....

Telefonisch bereikbaar op nummer.....

UITGAVEN VAN HET GILDE VAN VRIJWILLIGE MOLENAARS
ten behoeve van de opleiding tot vrijwillig molenaar

HET ENTREEPAKKET
De basiscursus - voor zover gereed.
Alle lesstof wordt herschreven en zal in de komende jaren verschijnen.
De leden in opleiding dienen dit pakket bij aanmelding aan te schaffen (niet inbegrepen in de contributie!)
De prijs bedraagt € 35

UITGAVEN TER VERBREIDING VAN DE KENNIS OVER MOLENS

Informatie XXII - Bovenassen
Prijs: € 6 (inclusief porto)

Informatie XVI - Waarom draaien molens linksom? Waarom helt de bovenas? De tonmolen.
Prijs: € 6 (incl. porto).

Mappen voor de basiscursus
Prijs: € 9 (incl. porto).

GRATIS UITGAVEN

- Statuten en Huishoudelijk Reglement
- Bladen voor het maalboekje voor leden in opleiding en geslaagde leden
- Exameneisen
- Modelcontract vrijwillig molenaar
- Folder Gildeverzekeringen

Voor inlichtingen over de Gilde-uitgaven en bestellingen kunt u contact opnemen met:

Gildeverzendingen
H.P.A. (Hub) van Erve
Hoevense Kanaaldijk 9
5018 EA Tilburg tel. 013-5362100
verzendingen@vrijwilligemolenaars.nl

HACCP-Rapport Hygiënecode
Te bestellen via Gildeverzendingen
Incusief porto € 27,50
Exclusief porto € 22,50

AANBEVOLEN LITERATUUR VOOR DE OPLEIDING

Molens
Ir. F. Stokhuyzen
Kopie op A4-formaat.
Prijs: € 12 (incl. porto)
Te bestellen bij de Gildeverzendingen

Opleiding Watermolenaar
Ing. J. den Besten
Te bestellen door overmaking van € 23 (incl. porto) op girorekening 139754 t.n.v. J. den Besten te Loenen aan de Vecht

Wieksystemen voor polder- en industriemolens
Te bestellen door overmaking van € 11,50 (incl. porto) op ABN AMRO rekening 55.44.45.050 t.n.v. G.J. Pouw te Naarden

Over molens der Fam Honig.
Door: P. Boorsma
Prjs € 8,00 (incl. porto). Te bestellen bij Gilde verzendingen.

Lesbrief Poldermolen compl. Prijs € 6,00
Lesbrief Korenmolen compl. Prijs € 6,00
Lesbrief Watermolen compl. Prijs € 6,00

Deze lesbrieven omvatten De lesbrief voor de leerlingen, een docentenhandleiding en een werkblad.

Zingende Stenen
D.J. Abelskamp
Prijs: € 21 (incl. porto)
Dit boek is te bestellen door overmaking op Raborekening 13.53.85.210 van G.W.M. Barendse, penningmeester van de Cursuscommissie, te Poeldijk

Veiligheid op Wind- en Watermolens
"De Hollandsche Molen"
Prijs € 5 (incl. porto)
Te bestellen bij Gildeverzendingen.

Werking van de pelmolen
door: P. Havik
Prijs € 6,00 (incl.porto).
Te bestellen bij Gildeverzendingen

Strijkstickers
Gilde embleem voor op de kleding. Prijs € 1,55
Te bestellen bij Gildeverzendingen

Voor bestellingen van molen artikelen bij De Hollandsche Molen kan men gebruikmaken van het E-mailadres **dhm@molens.nl**

© 2002 Het Gilde van Vrijwillige Molenaars
Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, elektronische gegevensverwerking of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande toestemming van Het Gilde van Vrijwillige Molenaars, Hogeweg 91, 5751 KX te Deurne.

Allerhande informatie via onze website:
www.vrijwilligemolenaars.nl

De volgende Gildebrief verschijnt omstreeks:

15 december 2002

Wie kopij op diskette aanlevert, gelieve dit te doen in WP07 of Word 98. Er kan ook kopij ingezonden worden via e-mail redactie@vrijwilligemolenaars.nl